

Postritel: Elina Nechayeva * „Solo:Tähesõdade lugu”

KOOLILASTE AJAKIRI

HIND 2,25 €

05
2018

HEALAPS

AUHINNASADU

SCRABBLE™

SCRABBLE TÄHISTAB ÜMMARGUST SÜNNIPÄEVA!

Kas oled kuulnud, et maailmakuulus sõnameistrite lemmikmäng Scrabble tähistab tänava oma 70. sünnipäeva? Mängu algidee tekkis küll arhitekt **Alfred M. Buttsil** juba 1931. aastal, kuid just nimelt **1948. aastal** ostis ameeriklasest ettevõtja **James Brunot** Buttsilt patendi mängule ning andis talle praeguse nime ning kuju. Inglisekeelne sündinud mäng on nüüdseks tõlgitud mitmekümnesse keelde ja meil Eestis toimuvad tänava juba üheksandat aastat järjest koolinoorte Scrabble meistrivõistlused, mille korraldajaks on Rocca al Mare Kool.

Rimonne ristsõnavõistluste Scrabble'd võitsid **KAROLIINE KREPP** Ala põhikoolist ja **LAEVA** põhikooli pikapäevarühm.

E-tähejuttude preemiad – lauamängud – saavad **OTT MARTEN PETDER** Tallinnast, **GRETE KONSAP** Tartust, **HANNAH KALJUR** ja **EMMA VEIERMANN** Türiilt, **KAISA GOLDBERG** Maarja-Magdaleena põhikoolist ning **DEREK TREIAL** Puurmanist.

Suur aitäh haridus- ja teadusministeeriumile, kes tellis ajakirja meie põhikoolidele!

PÄIKESELIST LEHEKUUD, ARMSAD SÕBRAD JA SUGULASED!

Nüüd on viimane aeg teatavaks teha Hea Lapse märtsinumbris välja kuulutatud võistluste võitjate nimed. Preemiate kättesaamisega on endiselt lood nii, et **Tallinna, Harju-, Lääne-, Järva- ja Virumaa** lugejate auhinnad toimetame **Kullo Lastegaleriisse (Kuninga 6, Tallinn, avatud teispäevast laupäevani kella 10 – 18). Lõuna-estlaste** preemiad läkitame O. Lutsu nimelisse Keskraamatukogu lasteosakonda (**Tartu, Kompanii 3/5**). Kui kellelgi on muid soove ja ettepanekuid, siis palume toimetusse kirjutada, helistada või meilida.

Ristsõna-auhinna plaadi võitsid **KRISTIN** ja **ROVEN VUNTUS** Tallinnast.

Lembitu-mõistatuse auhinnaraamat läheb **KÄRT LÄÄNELE** Pühastest.

Viktoriinivastuste saatjaist saavad auhinnaraamatud **TIM SADRAK** Tartust, **AARNE KAPPET** Peetrimõisast ja **PAULIINE RUMVOLT** Puurmanist.

HEA LAPS

SELLES NUMBRIS:

LAHEDAT LUGEMIST

Eliise Ilvese, Stella Janell Lõokese, Markus Saksatamme, Liisa Ojaviiru, Tarmo Vaarmetsa, Merilyn Vundrechtli, Kaisa Aasa luulet — 4

Ilmar Tomuski „Emal on hea nina” — 6

Lisette Suiki „Lumivalgeke ja Apple” — 8

Monabel Passi „Nutid asuvad tegutsema” — 10

Mihkel Tärnpu „Keegel, kurika silmis” — 11

Hanna Victoria Pärnapuu „Minu võlumaa” — 12

GALERII

Tallinna Tondiraba Huvikooli näituselt — 13

MAAILM MEIE ÜMBER

Tore loodus: Mai Zernask tulbist — 14

Tere, lind! Peep Veedla jõgivästrikust — 16

Jaak Urmet Friedrich Reinhold Kreuzwaldist — 18

Poster 1: „Solo: Tähesõdade lugu” — 21

Poster 2: Elina Nechayeva — 22

TEE ISE

Osavnäpp: Lully Gustavsoni kingitasku — 25

Mustkunstnik Ande kaarditrikk — 26

Sten Roosi muinasjutuvõistluse võitjad — 27

Sandra sööginurk: krõbe baklažaan ja sibula-hernepirukas — 22

NUPUTA JA NAERA!

Ilmar Trulli ristsõna — 29

Lembitu mõistatus, viktoriin — 30

Paetisme — 31

Naeru-uss — 32

ELUMELU

Uudised Petserist — 33

Avasta endas geenius! Helide imeline maailm — 34

Lugemisöö Türi! — 36

Kinouudised — 37

Hobid: Anna-Maria Uulma intervjuu Marleen Lutteriga — 38

Siit ja seal: klaver, Pokemon, Oscar jt. — 39

Järjehoidja — 40

Markus Saksatamm embleemidest — 41

Rimonne: *Hot Wheelsi* juubel — 43

Rekato: kingitus emadepäevaks — 44

Ajakiri Hea Laps ilmub 1994. aastast
Väljaandja: SA Kultuurileht
Voorimehe 9, Tallinn 10146, tel 6833145
Toimetus: toimetus@healaps.ee
Peatoimetaja: Leelo Tungal (leelo@healaps.ee)
Kujundaja: Vivika Kalt (vivika@healaps.ee)
Toimetaja: Anna-Magdaleena Kangro (anna@healaps.ee)

Trükk: Aktaprint
Tellimine: AS Ekspress Post,
tel 6177717
www.tellimine.ee
Hind üksikmüügis 2,25

Kaaneplilt: Kristina Tort

Arte bGümnaasiumi näituselt

Stella Janell Lõokene
Pärnu Ülejõe põhikooli 2. a klassist

MINU TAKS

Minul on üks taksike,
ta on üsna paksuke.
Kui ma ütlen talle: „Koht!”,
punni läheb tema kõht.
Päeval õues mängime,
õhtul koos me süngime.

Markus Saksatamm

KADE LEHM

Valge lehma saba,
musta lehma taga,
must lehm aga...
saba teisega ei jaga.
Oma saba, oma jagu,
seda kõigile ei jagu!
Nõnda parmust vabana
ta vehib kahe sabaga.

Arte bGümnaasiumi näituselt

Liisa Ojaviir
Viljandi Paalalinna kooli 5. klassist

LEHMA MURE

Mina olen proua lehm,
enesetunne on mul kehv.
Udar on mul valus,
kuigi elan talus.
Lüpstakse mind iga päev,
удар paistes – seda näen.

Lüpsan välja liigse piima,
enam tundma ei pea piina.
Täna, doktor Valuson,
enam pole valus mul.

Eliise Ilves Viljandi Jakobsoni koolist

LOOMAD

Kõigil on kodus mingigi sõber,
kellel on karu, kelle on põder.
Mõnele inimesele meeldib koer,
kellele õhtuti muinasjuttu loed.

Kellele meeldib suur madu,
kellele kass, kes teeb käparadu.
Igal inimesel peaks olema oma loom,
kui keegi soovib, siis täitugu see soov.

Merilyn Vundrecht Kalmetu põhikooli 8. klassist

KEVAD

Värske tungib põue,
vaatan taas aknast õue.
Sinine taevas, valged pilved,
On ilusaks läinud ilmad.

Lund vähestes kohtades näha,
kuigi mõnda veel ründab kõha.
Päikest nüüd iga päev
ilusas taevas näen.

Silver Kross Westholmi gümnaasiumist

Mustamäe Laste Loomingu Maja näituselt

Kaisa Aas Holstre kooli 7. klassist

SUVI, TULE!

Suvi, tule juba,
sul on selleks luba.
Ootan sind juba ammu,
edasi-tagasi sammun.

Suvel on õues päike,
vahel lööb ka äikest.
Suvel on ka soe,
luuletusi loen.

Ootan suvevaheaega,
siis on väga palju aega.
Siis saan käia õues,
koerapoeg põues.

Tarmo Vaarmets

MULLAMUTIKAD

Mida teab mullamutt murust!
Lugu peab käigust ja urust.
Lilledest, rohust ei hooli,
mullast vaid hunnikuid voolib.

Vihmaussi elule luule
ei anna midagi juurde.
Askeldab maapõues kõdus,
tööpäev ka värsita õdus.

Ei mõtle labidas merest,
supluseks raske on kere.
Puuduvad uimed ning saba,
kruusas ja liivas tal rada.

Emal on hea nina

Ilmar Tomusk

Isa jõudis töölt koju palju hiljem kui tavaliselt. „Buss läks otse minu nina alt ära,” hüüdis ta esikust vabandavalt ja selgitas: „Bussijuht pidi kindlasti olema mõni ebaviisakas tattnina, sest ta pani ukseid minu nina ees kinni, kuigi ma olin juba peaaegu ninapidi ukse vahel. Pidin pool tundi peatuses järgmist bussi ootama. Küll see oli tüütu, pealegi oli peatuses üks õlise ninaga mees, kes lubas kõikidel nina vinklisse keerata. Mul ei jäänud muud üle kui talle politsei kutsuma. Peale kõike muud oli ilm täna nii külm, et oleks peaaegu nina ära võtnud.”

Martin jooksis esikusse isale vastu. Kõige rohkem huvitas teda see, kas isal on nina alles või jäigi see külma kätte. Õnneks oli nina alles, kuid see oli palju väiksem kui tavaliselt – pool nina oli külm jõudnud ikkagi ära võtta.

„Issi,” küsis Martin, „miks onu nina õline oli?”

„Ma ei tea,” vastas isa. „Mõnel onul lihtsalt on nina kogu aeg õline.”

„Kas õline nina oli väga kole?” uuris Martin.

„Oli küll,” kinnitas isa. „See oli suur nagu kartul, punane ja väga õline.”

„Kas sinu nina on ka mõnikord õline?” küsis Martin.

„Ei ole,” vastas isa. „Mul pole nina elus mitte kordagi õline olnud.”

„See on tore,” kiitis Martin. „Kui mina suureks kasvan, siis ei tee mina ka oma nina kunagi õliseks.”

Isa leidis, et see on väga hea plaan.

Kuna isa oli tavalisest palju hiljem koju jõudnud, kartis ta, et äkki ajab ema nina vingu või hakkab talle hilinemist nina alla hõõruma, kuid ema ei teinud seda. Kuna isa oli oma töökohal üsna tähtis nina, siis tuli tal mõnikord kauemaks tööle jääda ning ema oli sellega harjunud.

Isa vahetas riided ning plaanis nina kohe raamatusse pista, kuid siis sai ta lõhna ninna, et ema on juba köögis ja teeb perele süüa. Isa hiilis kööki, seisis pliidi kõrvale ja tegi näo, justkui teda ei huvitakski, mida ema täna õhtusöögiiks valmistab. Kui aga ema oli talle hetkeks selja pööranud, kummardas ta ning pistis nina supipotti.

„Isa, palun lõpeta kohe see tobe nuusutamine,” kargas ema isale ninna. „Ma ju ütlesin sulle, et tänase õhtusöögi teen mina. Palun ära topi oma nina võõras-tesse asjadesse!”

Isa astus pliidist eemale.

„Palun vabandust,” ütles ta, „kuid ma mõtlesin, et ma aitan sul toitu maitsestada. Mul on maitsestamise peale hea nina.”

„Kas sina tuled mulle nina alla hõõruma, et mina ei oska toitu maitsestada?” oli ema solvunud.

„Oh ei, muidugi mitte,” taganes isa. „Sinu toidud on alati väga maitsvad.”

Siis aga lisas ta: „Ma ei taha sulle seda sugugi nina peale kirjutada, aga ühepajatoidus võiks minu arvates olla siiski natuke rohkem pipart.”

Nüüd oli ema juba päris solvunud.

„Justkui minu nina ei olekski hea,” porises ema. „Ära aja siin midagi oma nina püsti.”

Martin tõusis laua tagant, et ema ja isa ninasid lähemalt uurida. Isa nina oli uhkusest püsti nagu jõulukuuse külge kinnitatud küünal, ema ninale oli aga kirjutatud suurte mustade trükitähtedega „ÜHEPAJATOIDUS VÕIKS OLLA NATUKE ROHKEM PIPART.”

„Ma saan sinust aru küll,” ütles ema isale, „et sina

tahaksid toidule rohkem maitseaineid lisada. Ma võiksin sinu soovile isegi vastu tulla, sest sina oled meie pere kõige suurem nina. Kuid sellest samast ühepajatoidust teen ma Martini väiksele öele püreed. Selles ei tohi pipart olla, muidu hakkab see pisike nõbinina nina kirtsutama. Kui sina oma ninast kaugemale vaataksid, saaksid sa aru, et me peame kõikide pereliikmete ninaesisega arvestama.”

Isa nägu läks mossi, ta mõistis, et tema nina oli kõrvetada saanud.

„Ära lase nina norgu,” lohutas ema. „Sa võid pipart ka ainult oma taldrikusse raputada.”

„Seda ma teengi,” nõustus isa. Siis märkas ta, et emal on plaanis ka kotlette praadida. Talle aga tundus, et kotletitainast on liiga vähe.

„Kui palju sa neid teed?” küsis isa.

„Kolm kotletti nina peale,” vastas ema.

„Sa vist vead mind ninapidi,” kahtles isa, „selleks ei jätku sul tainast.”

„Oled sina ikka ninatark,” muigas ema. „Ise ostsid eile tervelt pool kilo hakkliha ja nüüd kardad, et jääd pika ninaga. Ära muretse, sinu köht küll tühjaks ei jää.”

„Mina arvan ka, et tainast on liiga vähe,” pistis Martin vahele. „Mina süün täna kümme kotletti.”

„Naljanina,” andis isa Martinile nina pihta, „hea, kui sa kahestki jagu saad.”

Peagi sai süük valmis. Pere istus lauda ning ema pani kõikidele taldrikud nina ette.

„Küll on maitsev,” kiitis isa.

„Väga maitsev,” lisas Martin.

„Tuleb välja, et hoopis minul on hea nina,” andis ema isale ninanipsu.

Pildid: Helin Tikerpuu

Lumivalgeke ja Apple

I koht Sten Roosi tänavusel muinasjutuvõistlusel

Lisette Suik Võru Kreutzwaldi kooli 5. klassist

Elas kord Lumivalgeke. Ta oli väga sõbralik ja rõõmus laps. Tüdrukule meeldis laulda, joonistada, mängida põialpoistega ja aidata teisi.

Samuti meeldis talle asju koguda, eriti raha.

Ühel päeval oli Lumivalgeke rahakassa täis. Ta otsustas raha üle lugeda. Niisiis luges ta 10 €, 20 €, 50 €, 100 €, 500 € ja 1000 €. Tüdruku silmad läksid suureks.

Ta ei suutnud uskuda, et tal juba nii palju raha on.

Järgmisel päeval jalutas Lumivalgeke metsas ja korjas lilli. Äkitselt märkas ta, et puu külge oli kinnitatud kirev paber. Tüdruk astus lähemale. Kirev paber osutus telefonipoe flaieriks. Selled olid pildid nutitelefonidest. Lumivalgekesel jäi silma kõige suurem nutitelefoni, mille nimi oli *Apple*. Tüdruk oli nii lummatud, et otsustas poodi telefoni uurima minna.

Ta lippas koju, haaras kaasa oma rahakassa ning suundus kiirel sammul poodi. Kohale jõudses nägi ta juba vaateaknal seda kaunist ja suurt telefoni. Ta astus rõõmsalt poeuksest sisse. Seal võttis teda vastu sõbralik müüja. Lumivalgeke teretas viisakalt ning läks telefoni juurde.

Müüja astus ligi ning küsis: „Kas sa tahad seda telefoni osta?”

Tüdruk noogutas ning küsis vastu: „Kui palju see telefon maksab?”

„Kui palju sul raha on?” päris müüja kavalalt.

„Mull on 1000 €,” vastas laps.

Müüja ütles: „Telefon maksab 999 eurot ja 99 senti.”

Tüdruk kallas raha letile. Müüja võttis peaaegu kogu raha enda kätte. Alles jäi ainult 1 sent, mille Lumivalgeke oma rahakassasse poetas. Müüja ulatas lapsele telefoni. Lumivalgeke väljus poest. Ta oli oma uude telefoni nii süvenenud, et ei märganud, kuidas poemüüja teda kurjalt irvitades jälgis. Lumivalgeke ei aimanud, et ta ostis telefoni kurja kuninganna käest, kes oli selle ära nõidunud. Kuninganna oli Lumivalgeke peale kade, sest too oli nii ilus. Samuti ei meeldinud talle Lumivalgeke sõprus põialpoistega. Ta lootis, et laps jääb nutitelefonist nii sõltuvusse, et unustab seetõttu oma sõbrad. Samuti uskus ta,

et pidevast ekraani vahtimisest muutub Lumivalgeke nagu koledaks ja kortsuliseks. Lumivalgeke läks paha aimamata reipal sammul kodu poole.

Kodus lülitas tüdruk telefoni sisse ja seadistas ära. Järgmisel hetkel oli ta juba telefoni alla laadinud mitu mängu, mida ta hoolega mängima asus. Lumivalgeke jaoks oli virtuaalne maailm nii põnev, et ta unustas kõik enda ümber. Just seda oligi kuri kuninganna soovinud. Ta jälgis oma võlupeeglist, kuidas Lumivalgeke iga päevaga aina rohkem ja rohkem nutitelefonist sõltuvusse jäi. Suurest rõõmust lõi ta oma võlupeegli ümber tantsu.

Ühel ööl, kui Lumivalgeke magas, telefon kaisus, nägi ta unes oma sõpru põialpoisse, kes istusid laua ääres ja nutsid suurest kurvastusest. Laua peal lamas Lumivalgeke, kes oli telefonikujuline. Tema kehal olid erinevad äpid ning ta häälitses vaid piiksudes.

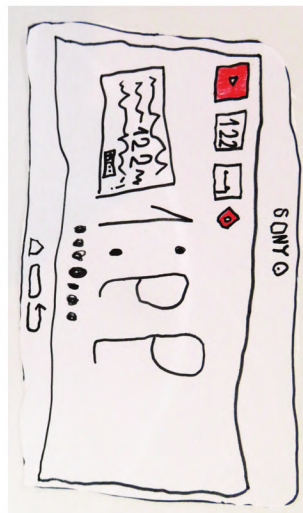
Lumivalgeke ärkas karjatades üles. Ta oli üleni higiga kaetud. Ta vaatas toas ringi ja kuulatas. Kõik oli nii vaikne. Ta mõistis, et on telefoni pärast kõik unarusse jätnud. Isegi oma parimad sõbrad põialpoised oli ta unustanud. Tüdrukul oli väga kurb meel. Ta pani oma telefoni riulisse ja läks sõpru otsima.

Kuna oli pühapäev, olid põialpoised kaevanduse asemel kodus. Laps läks sõprade juurde ja vabandas, et ta ei olnud nendega enam ammu midagi ette võtnud. Põialpoised olid väga rõõmsad Lumivalgeke külastuse üle. Koos küpsetasid nad pannkooke ning pärast söömist mängisid nad lauamänge.

Umbes nädal aega hiljem oli telefon kapi otsas. Lumivalgekesel tuli küll vahepeal soov telefonis surfata, aga põialpoised ütlesid tüdrukule: „Ei! Päris maailm on palju parem kui nutimaailm!”

Lumivalgeke sai aru ja sestpeale veetis ta oma aega jälle sõpradega. Telefon jäi kapipeale tolmu koguma.

Kuri kuninganna mõistis, et tal ei ole võimalik Lumivalgekest tema sõpradest lahutada. Ta sulges oma telefonipoe, pakkis kohvrid ja sõitis ära kaugele maale. Lumivalgeke ja põialpoised elasid elu lõpuni rõõmsalt.

Ruben Šmaliko

Nutid asuvad tegutsema

II koht tänavusel Sten Roosi muinasjutuvõistlusel

Monabel Pass Kärkla põhikooli 6.a klassist

Haloo, halloo, siin nutitelefoni Nutifoo! Mis päev see täna küll on? Kõik kisub viltu. Ja ometi pole see grammigi minu süü. Mul hakkab aku valutama, kui sellele mõtlen. Hommikul ärgates saatis Laps mulle segase pilgu ja seejärel viskas mu lihtsalt riulile, kuna ma ei äratanud teda õigel ajal. Miks ei äratanud? Sest ta oli unustanud mu helinapuu sisse lülitada. Laps söi kiiresti hommikusöögi, kuid mina polnud ammu voolu saanud. Oli ainult aja küsimus, millal mu aku korisema hakkab.

Kooli võttis ta mu kaasa küll ja see on tore. Kuna Lapse Õpetaja lastel tunnis nutisid kasutada ei luba, saame me kõik kokku ühes vahvas nutitaskus. See on päeva parim osa. Seal kipun mõtlema, et minul on ikka tore Laps. Mõnda nutit on nii hooletult koheldud, et neil on lausa armid näos. Nutitaskus vahetame me muljeid ja viime läbi tähtsaid hääletusi. Vahel saame salaja riideid vahetada, see on vahva. Tüdrukklapsed riietavad oma nutid vahel väga põnevalt: küll kõrva-kestega kasukasse, küll läbikumavasse peenesse õhtukleit. See riietumine on päris oluline, sest kui juhtume mänguhoos Lapse käest maha libisema, ei saa me viga. Nii möödub enamiku nutide koolipäev. Kuid mõne ülesannetu lapse nuti on tundide ajal ka tema enda taskus.

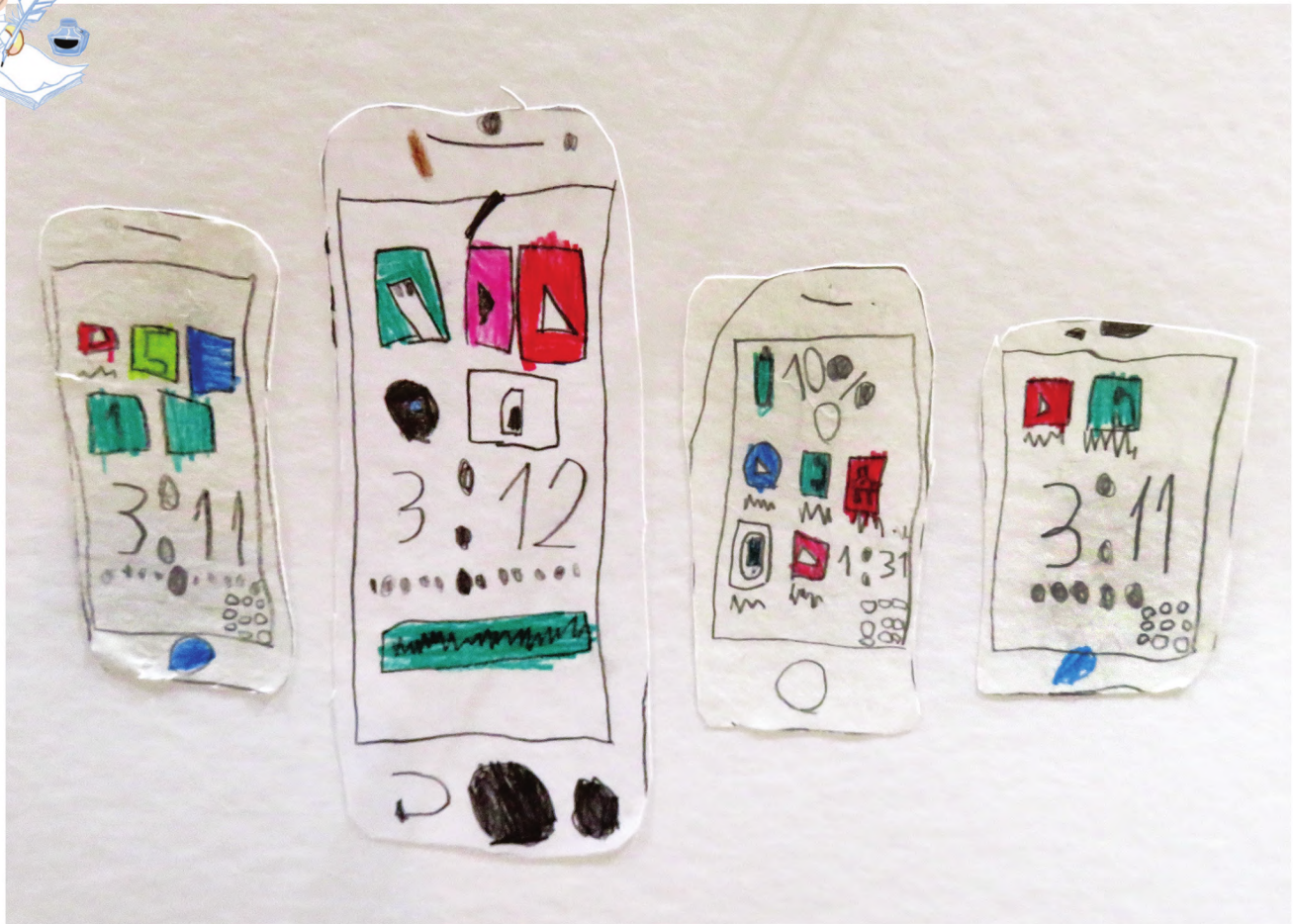
Tunnid said läbi ja iga nuti rändas oma lapse taskusse. Minu Lapsel oli palju parem tuju kui hommikul.

Ta teenis matemaatikas viie. Oi, küll ma olin uhke, kui seda kuulsin! Tahtis ta ju, et talle eelmisel õhtul vastused ette ütleksin, aga mina suunasin teda ise ülesannet lahendama ning nii saigi ta murrud selgeks. Kodu poole minnes lootsime mõlemad, et mu aku tänaval tühjaks ei saa. Lapse Ema küll ütleb, et võtku nuti jaoks alati kõhupank kaasa, aga noh, kellel see ikka meeles püsib.

Hakkasime kodu poole minema. Mu Lapsel on vahel halb komme minuga tänaval suhelda. Aga see on ohtlik! Nii ei kuule me lähenevaid autosid ja võime ka laternapostide otsa tormata. On seda siis vaja? Minul pärast silmad kriimud ja Lapsel põlved marraskil. Oma Lapse kaitseks teen tänaval vahel triki, panen silmad kinni ja

Ruben Šmalcko (6.a) Kullo Lastegaleriis

Ruben Šmaliko (6.a) Kullo Lastegaleriis

lahti ei tee enne, kui oleme kodus. Küll see Laps siis nuputab, mis ometi viga, aku ei ole ju nii tühi. Aga peagi lööb ta käega ja pistab mu taskusse, kust ma piilun, kui koju kõnnime. See on lõbus, sest alati möödume kooliteel jõest, kus võib sageli parte näha.

Just siis, kui arvasin, et päev on jälle hea, andsin heliga märku, et olen ühe sõnumi kohale toimetanud. See ei olnud põrmugi tore sõnum, vaid hoopis kurb ja täiesti rõõmuta. Ma ei taha isegi korrata, kuidas mu Lapse sõber ütles. Igal juhul tegi see mu Lapse meele väga kurvaks ning mul pole aimugi, mida edasi teha. Õhtu oli meil kurb. Laps õppis, toitis mind, kraamis oma tuba, kuid seda kõike saatis minu muidu rõõmsa Lapse kurbus. Ma ei või näha oma Lapse kurbust. Mul läheb siis klaasi alt niiskeks ja ma ei saa korralikult toimida. Ma pean midagi välja mõtlema, aitama oma Last. Ahaa, piiks-piiks ja mõte tuligi – just nii ma teen!

Järgmisel päeval nutitaskus istudes kirjeldasin teistele nutidele olukorda. Küll minu Lapse sõbra nutil oli häbi – oli ju temast see halb sõnum teele pandud! Sõbra nuti oli parajasti õhtueinet nautinud, kui tema Laps sõnumit saatis. Oleks ta teadnud, et saatmisel

on nii halb ja päris rõõmuta sõnum, oleks ta end välja lülitanud. Mis tehtud, see tehtud.

Kuidas edasi? Kuidas teha nii, et kõigi nutide lapsed oleksid jälle sõbrad? Streik! Me otsustasime kõik streikida! Mõeldud, tehtud. Pigistasime silmad kõvasti kinni ja teesklesime, et oleme levist väljas.

Oi seda kisa ja kära, mis lahti läks, kui lapsed üksteise järel avastasid, et nutid tööle ei hakka, tee mis tahad! Küll nad siis nuputasid ja nuputasid, mis lahti on. Meie lapsed on küll vahel tormakad, aga mitte rumalad. Üsna pea said nad aru, et me streigime, ja varsti mõistsid nad ka, miks. Mu Lapse sõber palus vabandust ning järjest kostusid rõõmsad piiksud ning nutid lõpetasid streikimise.

Mu armas Laps oli jälle õnnelik ja rõõmus. Võtke teadmiseks, et meie, nutid, teame rohkem kui arvatakse. Me pole vaid üks nuhtlus, keda lapsevanemad eriti ei armasta. Meis on peidus paljugi, kui meid õigesti kasutada. Me võime sind viia seiklustele läbi erinevate maade, õpetada reegleid matemaatikas ja emakeeles ning teha palju muud huvitavat. Avasta vaid!

Keegel, kurika silmis

III koht tänavusel Sten Roosi muinasjutuvõistlusel

Mihkel Tärnpu Oru kooli 9. klassist

Ammu-ammu aega tagasi oli saanud alguse Kuriksonide dünastia. Tegemist ei ole mitte inimeste, vaid kurikatega. Ei, mitte kurikatega, millega pesapalli vihutakse või tänaval nõrgemaid hirmutatakse, vaid kurikatega, mille pihta on inimesed juba aastasadu keeglisaalides oma viha, raevu ja tegevusetust välja valanud. Selle loo üks kangelastest, Andrus Kurikas, on puhtavereline Kurikson. Andrus on sellesse dünastiasse kuulunud juba oma 73 aastat. Kogu elu on ta võidelnud inimeste vastu, sest juba nende esivanemate sünnist saati on teadmata põhjustel Kuriksonid ja inimesed olnud vaenujalal.

Andruse nooruseaegadel, kui ta oli alles paras kollanokk, toimus tema esimene kokkupuude inimestega. Oli varajane laupäevahommik ja Andrus äratati suure kisaga. „Sõda on jälle lahti läinud! Mehed, pange end lahinguks valmis!”

Kuna see oli tema esimene kord inimeste vastu sõdida, oli ta päris ähmi täis. Ta nägi, kuidas ta kaaslased tema ümber tihedalt sagisid ja endale kiirustades läikivat turvist selga ajasid. Andrus püüdis talitada täpselt nagu nemad. Kui kõik olid oma sagimise lõpetanud ja turvise selg saanud, jaotati nad kümnestesse jagudesse. Veel hetk enne lahinguväljale saatmist anti kõigile kaela õnnetoovad punased sallid. Lõpuks, kui kogu eeltöö sai tehtud, saadeti kõik unised sõdurid ühes huvitavas masinas otse sõja esimesele rindele.

Vaatepilt, mis neile avanes, oli kergelt öeldes muserdav. Vaenlane oli ilmselgelt sõjaks valmistunud, sest oli näha suurt kogust värvilist suurtükilaskemoona. Enne kui Andrus jõudis silmagi pilgutada, avas vaenlane tule. Suur erkroosa ja kolme pisikese avaga kahurikuul veeres ähvardavalt mööda peegelsiledat lahinguvälja Andruse salga ridade poole. Õnneks tuli vastasel oma sihikut veel timmida ja esimene kuul lõpetas kaitsekraavis, mis oli pikliku lahinguvälja kõrvale rajatud. Nähes, et inimesi on vaid kolm ja ta enda salgas mehi kümme, tärkas Andruses ülbus. Arvates, et arvuline ülekaal viib nad võidule, seisis ta, rind punnis ees ja nägu tähtsalt taeva poole, vastasele vastu. Järgmine, seekord roheline kuul, mis nende poole teele saadeti, tabas aga otse kümnesse. Kogu ta salk paisati hetkega laiali. Mehi lendas igasse ilmakaarde. Hoolimata tugevast löögist, ajasid kõik sõdurid, kaasa arvatud Andrus, ennast püsti, ja masinaga sätiti nad taas oma

õigele kaitsepositsioonile. Taas kord saadeti Andruse poole teele erkroosa kuul. Vastane oli vahepeal sihiku peaaegu paika saanud ja kuul tabas salga äärmisi sõdureid. Nõnda jätkus lahing. Andrus ja tema salk löödi veel kümneid kordi pikali, kuni vaenlane väsis ja keeglisalist lahkus. Kõik vaprad Kuriksonid loivasid sõjategevusest kurnatult oma tubadesse. Andrus astus oma tuppa, viskas punase salli varna ja vajus voodisse, et järgmist lahingut ootama jääda. Nõndaviisi kulgesid armutult kõik need 73 aastat kõik päevad hommikul kella seitsmest öhtul kella üheteistkümneni.

Paar nädalat tagasi hakkas Andrus tundma, et on väsinud lõpmatus ängistuses elamisest. Ta otsustas, et peab maha oma viimase lahingu ja liigub siis eemale julmast sõjategevusest. Ta magas end ilusti välja ja hommikul alustas kohe sõdimist nagu alati. See lahing oli kõigist eelnevatest erinev. Juba peale esimest rünnakut sai nagu välg selgest taevast kõigil Kuriksonidel süda täis ja nagu üks mees otsustati, et aitab kaitsmisest ja aeg on vastu rünnata. Kõik viskasid oma liikumist takistava valge rüü seljast, võtsid jalad alla ja tormasid karjudes vaenlase poole. Kõigi üllatuseks pagesid inimesed vastupanu osutamata. Võit oli lõpuks kurikate õuele saabunud! Nüüd on nad vabad ja saavad rahulikult, sõdimata elada, kui nad seda soovivad. Seda otsustavat päeva, mil sõda inimeste vastu võideti, tähistavad Kuriksonid igal aastal võidupäeva nime all.

Vandlinna Hariduskolleegiumi näitusel

MINU VÕLUMAA

Ma tutvustan teile ühte võlumaad, kus juhtub imesid.

Mul on selline maa, kus on puud, millest kasvab välja, mida iganes soovin. Maasikaid ja liblikaid on seal maal palju. Maa, kuhu me astume, saab nagu võluväel lilli täis. Kui leiad mu maal vikerkaarevärvilise lille ja sööd sellest ühe õielehe, siis oskad loomadega rääkida. Need lehed maitsevad nagu piparkoogid.

Taevas on sel maal roheline. Seal on südamekujulised pilved. Minu maa päike on hoopis sinine ja lillekujuline.

Kui mu maal laulad, hakkab päike paistma ja su ümber sajab väikesi pehmeid porgandeid. Kui oled väga hea laps, tulevad su juurde jänkud ja sa saad neid porganditega sööta.

Kassid on seal lillad ja silmad on neil eri värvi. Üks silm on roheline ja teine sinine. Mitte keegi ei tea, miks see nii on.

Vihm aga ei ole seal vesi. See on piim või mahl.

Kui on külm ilm, sajab piima ja puude otsa kasvavad piimašokolaadid. Sooja ilmaga sajab maale mahla, siis kasvavad puudele maasika- või mustikamaitsega kõrrejoogid, sest muid marju seal ei kasva. Te imestate, kuhu jäi võlupuu? Mitte keegi pole seda kunagi leidnud, ainult mina tean, kus see kasvab. See on ju minu maa!

Seal maal on ukсед nagu portaalid, üks uks viib lindude maale, teine lasteteatrisse ja kolmas kuu peale. Kuu peale minnakse selleks, et näha teisi planeete. Raketile saab minna ilma rahata, ukсед toimivad elektrooniliselt ja mullid aitavad sul edasi liikuda.

Mu maal on üks jäämägi. Kui sinna lähed, siis sinu juurde tuleb Ükssarvik. Kui oled hea laps, on kõik hästi, aga kui oled paha laps, saadab ta sind vanglat koristama. Kui sa suudad Ükssarviku naerma ajada, annab ta sulle võluroosi. Võluroosi saad anda Lume-

kuningannale, siis ta saab sinu sõbraks. Kui sa annad Lume kuningannale tavalisi roose, siis need jäätuivad ära. Ükssarviku tööks on valvata Lume kuningannat.

Seal lähedal on kusagil jääloss, kust saab minna ühest ajast teise nagu kevadest talvemaale või sügisest suvitama. Kui puhub tuul, ilmub natukeseks ajaks Lume kuninganna. Arvatakse, et Lume kuninganna on ohtlik, sest ta võib sind haigeks teha, jäätada su südame või külmutada sind jääkujuks.

Minu maal on imeveega jõgi, mis parandab haavu. Sellel jõel kasvavad teemantlilled, mis teevad veele erineva maitse. Kui ütled vee kohal võlusõnad, siis võid näha, kuidas teistel minu maa elanikel läheb.

Sel maal ei ole raha paberist. Rahatähed on hoopis taevatähed. Igal ööl saavad kõik elanikud endale ühe tähe ja Koidutäht teeb öösel uusi tähti juurde.

See maa on minuga alati kaasas.

Hanna Victoria Pärnapuu

Soomest, Vantaa Kytöpuisto kooli
3.B/D klassist

GALERII

Rebekka Aljabjeva

Anna Sumenkova

Anastasia Rusmanova

Olesja Tkaišova

Darja Filatova

Ksenia Martjašina

Diana Hyyrönen

Internetist vaata THK Lastegalerii näituste kohta: www.kullo.ee

TALLINNA TONDIRABA HUVIKOOLI NÄITUSELT

TULBID

rõõmustavad meid oma kaunite erksavärviliste õitega aastaringsest, kuigi tunneme neid kevaditi öitsvate sibullilledena

Mai Zernask

Maikuupäike sillerdas mitmevärvilistel kellukjatel õitel ja Nähka hüüdis: „Juulimemm, mis kaunid lilled need peenardel puhkenud on?”

„Tulbid, ikka tulbid!” vastas memm. „Tulp kandis esialgu pärsia nime *dulbaš* ja ta hilisem nimetus oli *toliban*, mis tähendas turbanit. Tulpe kasvasid Türgi naised haaremites. Igal aastal korraldati tulbipidusid, mil lossiaedu kaunistati tulbikujuliste laternatega ja tuhandete erivärviliste tulbiõitega. Mängis muusika ning lemmiknaised töid oma valitseja seda ilu vaadata ja pidu pidama. Esimesed kirjalikud teated tulpide kohta pärinevad 12. sajandi algusest Piibli joonistelt ornamenditud algustähtedelt. Tulpide kasvatamise ajalugu aga ulatub tagasi 13. sajandisse. Juba siis kasvatati Iraanis mitmevärvilisi tulbisorte. Looduses kasvab 100 liiki tulpe. Nende kodumaa on Euroopas, Kesk- ja Ida-Aasias ning Põhja Aafrikas. Kõige rohkem

on tulbiliike Kesk-Aasias ja Iraanis, kus nad kasvavad peamiselt steppides, kõrbetes ja mäestikualadel. Eestis tulpe looduslikult ei kasva, küll aga võib kultuurist metsistuda metstulp ja aedtulp. Nii võime leida Eesti parkides naturaliseerunud kollaseõielist metstulpi.

Euroopasse jõudis tulp 1559. aastal ja sibulad tõi Saksa saadik Augsburgi Türgist. Esimese teadusliku tulbikirjelduse andis Šveitsi professor K. Gesner Saksa maal Augsburgi aias kasvavale tulpile. Sellele kultuur-tulpile andis tema auks kuulus botaanik Carl Linne nime *Tulipa gesneriana*. Aastal 1570 tõi hollandlasest botaanik Clusius tulbi Viinist Hollandisse ja alustas Leidenis tulpide aretamist. Hollandlased kasutasid tulpide ristamisel algul Väike-Aasiast toodud liike ja hiljem, 19. sajandil, lisandusid neile Kreekast, Itaaliast ja Lõuna-Prantsusmaalt toodud liigid ning kõige lõpuks liigid Kesk-Aasiast.

Ajaloo kõige suurem tulbihullus kujuneski välja Hollandis. Aastail 1634 – 1637 maksti Hollandis uue aretatud tulbisibula eest muinasjutulist hinda. Näiteks müüdi Amsterdams kaks kivimaja kolme tulbisibula eest ja oli sorte, mille ühe sibula eest maksti kokku 24 serverti nisu, 48 serverti rukist, 4 rasvast härğa, 8 siga, 12 lammast, 2 vaati veini, 4 vaati õlut, 2 pütti võid, 4 puuda juustu, 1 rull kangast ja üks hõbekarikas.

Eestis tunti tulpe juba 18. sajandi lõpus, kui neid kasvatati Tallinnas ja Tartus ning mõne mõisa õuel. Laialdasemalt levis tulbikasvatus 20. sajandi esimesel poolel. Tänapäevaks on aretatud ligi 10 000 sorti. Ikka on püütud aretada musta tulpi – tänaseni on tumedaim sort *Black Jack*, mis on peaaegu purpurjas must.

Aiataimena on tulp vähenõudlik. Kui soovid kevadel õiteilu nautida, pead sibula septembris või hiljemalt oktoobri algul mulda istutama. Igal aastal kasvatab tulp uue asendussibula, seepärast tuleb tal lasta kevadel rahu edasi kasvada ka pärast õitsemist. Tänapäevaste uute tulbisortide sibulad tuleb igal aastal või üle aasta üles võtta, mullast puhastada, kuivatada ja sügisel tagasi istutada. Koduaias sobib tulbisibulatele päikeseline või kerge varjuga parasniiske mullaga peenar. Kaunis vaade tekib ka siis, kui sibulad murusse istutada.

Kõige varasema õitsemisajaga on Kesk-Aasiast pärit Kaufmanni tulbi sordid. Üldiselt jaotatakse tulbisordid õitsemisaja, põlvnemise jt tunnuste alusel 15 sordirühma, milles leidub nii varajasi, keskvarajasi, hiliseid ja looduslikke tulpe. Nii liht- kui ka tädisõielisi tulpe kasvatatakse peamiselt peenralillena. Hilised tulbid on suure õie ja pika õievarrega. Tulpide seas leiame suure värvi ja vormirikkuse: triumftulbid, darvin-tulbid, liiliaõielised, narmasservalised, rohelineõielised, rembrandtulbid, papagoit-ulbid, Kaufmanni, Fosteri, Greigi jt tulbid. Sortidest on kõige varasemad Kaufmanni, Fosteri ja Greigi tulbid. Kaufmanni tulbid alustavad õitsemist aprilli lõpul. Päikese-paistel laiali avanevaid tulpe kutsutakse ka vesiroostulpideks. Mais puhkevad õide darvinhübriidid, liiliaõielised ja narmas-ning papagoit-ulbid. Maikuu puhkevaid hiliseid tädisõielisi tulpe kutsutakse ka pojengitulpideks. Kõige hilisemad õitsejad on rohelineõielised, mis õilmitsevad veel juuniski.

Tulpide tutvustamiseks on Tallinna Botaanikaed korraldanud alates 2012.

aastast tulbifestivale. Tulpide ekspositsioonis võis 2015. aastal näha 278 sorti. Tulpide kodumaale Hollandisse aga saabub igal kevadel suur hulk turiste imelisest õitsemisilust osa saama.”

„Oh, aga mina tahaks ikka imetleda sinu kauneid koduaia tulpe!” hüüdis Nähka Juulimemme kallistades.

„Kui uhke idamaa tulbi kohta pole ühtki legendi,” lausus memm, „siis tagasihoidliku Euroopa kollase metstulbi kohta on teada pärimus.

Kuldses tihedalt suletud pungas oli omal ajal peidus inimlik õnn, aga keegi ei suutnud õit avada – ei aidanud jõud, kavalus ega palved. Kord kõndis aasal vaene naine oma väikese pojaga. Ta nägi tulpi ja teadis, et ei suuda seda avada, kuid lähenes siiski lillele, et teda imetleda. Äkki tõmbas poiss end ema käest lahti ja tormas lõkerdades lille juurde. Ja oh imet – pung avanes iseenesest! Mida ei suutnud jõud ega palved, seda suutis muretu lapsenaer,” pajatas vanamemm. ”Tulbile lisab tuntu- seegi, et Euroopa suurimaid muinasjutuvestjaid Hans Christian Andersen kirjutas sellest lillest oma muinas- jutus „Pöial-Liisi”. Leiad selle muinasjutu meie otsatare raamaturiulist.”

Kõige rohkem on tulbiliike Kesk-Aasias ja Iraanis, kus nad kasvavad peamiselt steppides, kõrbetes ja mäestikualadel. Eestis tulpe looduslikult ei kasva.

JÕGIVÄSTRIK

Peep Veedla

Jõgivästriku tasub otsima minna jõe äärest. Mida kiirevoolulisem jõgi, seda paremini ta jõgivästriku sobib. Ehkki vene, saksa ja soome keeles kannab ta hoopis mägivästriku nime. Ladina ja inglise keeles on ta aga hall västriku. Justkui linavästriku saaks veel hallim olla! Ju on talle see nimi pandud pigem kuldhänilasega võrdluseks, kellel sulestikus kollast rohkem. Jõgivästriku on aga kollane alapool ning hall selg ja pea, neid kahte värvi on tema sulestikku võrdselt jagatud. Saba on aga taga ilmatuma pikk, selle järgi on teda kõige lihtsam eristada teistest västrikest ja hänilastest.

Eestis elab jõgivästriku tegelikult õige vähe. Peami-

selt kohatakse neid Põhja-Eesti jõgede ääres Harjumaal ning Ida- ja Lääne-Virumaal. Aeg-ajalt mujalgi. Mõned paarid pesitsevad igal suvel. Minagi juhtusin jõgivästriku esimest korda kokku Põhja-Eestis, see juhtus 23. märtsil aastal 2008 Kolga mõisa pargis. Lumi oli tookord vähemalt põlvini, andis sumbata. Sellistes oludes vuliseva vee ääres jõgivästriku kohtumist ei osanud oodata, sest ta pole üldsegi mitte talvelind. Siiaamaani püsib see kuupäev varaseima jõgivästriku kohtamisena Eestimaal, üksnes 2012. aastal kohati teda veel kord samal kuupäeval, seekord Pärnumaal Kablis. Õige saabumisaeg jääb ikka pigem aprilli ning nüüd, maikuu,

Jõgivästrikul on aga kollane alapool ning hall selg ja pea, neid kahte värvi on tema sulestikku võrdset jagatud. Saba on aga taga ilmatuma pikk, selle järgi on teda kõige lihtsam eristada teistest västrikest ja hänilastest.

on juba pesitsusaeg käes. Jõgivästrik võtab järglaste hankimist tõsiselt ning võib hooaja jooksul koguni kolm korda pesitseda, mistõttu tasub jõgede ääres tähelepanelik olla läbi suve.

Meil Eestis jõgivästrikke naljalt mujal ei kohatagi kui jõgede kallastel, kuid mullu sügisel keset Atlandi ookeani Assoori saartel reisisid olin üllatunud, sest seal täitsid jõgivästriku seda rolli, mis meil linavästriku. Neid sibles ringi kõikjal: mägedes ja ookeani kaldal, külatanumal ja linnatänavatel, parkides ja karjamaadel. Just seal said tehtud ka fotod, mis käesolevale artiklile lisatud. Inimestesse suhtusid nad niisama ükskõikselt nagu meie linavästriku. Eestis oleme harjunud, et jõgivästrik on pelglik lind. Aga eks vahe ole selles, kas on parasjagu pesitsusaeg või puhkus. Siin

kohtame neid ju peaaegu eranditult pesitsusperioodil.

Pesa ehitavad jõgivästriku võimalikult jõe lähedale, kaldale varjulisse kohta. Olgu siis kuskile kivide vahele või mõne tehisevormi prakku või õõnsusse. Oma viit-kuut muna hauvad isa ja ema kordamööda ning poegade koorumiseni kulub vaid paar nädalat. Öine haudumiskord on alati emaslinnu päralt, kuid pärast poegade koorumist on nende toitmisel jäme ots isaslinnu käes. Kolm nädalat kulub poegadel kasvamiseks. Mais-juunis saab esimene pesakond tuule tiibadesse. Lähikuudel hoiavad noored veel kokku, enne kui igaüks oma elu asub elama. Eks sel ajal ongi neid ehk kõige lihtsam loodusest üles leida, juulis-augustis. Viimaseid üksikuid jõgivästrikke on meil kohatud septembrikuus.

Jõgivästriku emalind.

Fotod: Peep Veedia

FRIEDRICH REINHOLD KREUTZWALD (1803–1882)

Johann Köleri tehtud portree Kreutzwaldist.

Jaak Urmet

Ilmselt ei ole võimalik olla eestlane, kuulumata aeg-ajalt nime Friedrich Reinhold Kreutzwald ja sõnapaari *rahvuseepos „Kalevipoeg“*. Ilma selle nimeta ja selle pealkirjata kokku puutumata ei saa lõpetatud ükski kool. Kreutzwaldi nime kannab Võru linnas kool ja mitmes Eesti linnas (Tallinn, Tartu, Võru, Rakvere, Kohtla-Järve) tänav. Tallinnas Kadrioru pargis on talle püstitatud uhke mälestusmärk. Jah, nagu igaüks niigi aru saab, on Kreutzwald kirjanik. Tema roll Eesti ühiskonnas umbes 150 aastat tagasi, 19. sajandi keskel, oli nii oluline, et sellest on kirjutatud pakse raamatuid. Mitte ainult „Kalevipoja“ pärast, vaid palju muu poolest ka.

Alustame sellest, et heidame pilgu eestlaste eluolule ja elujärjele umbes 150–160 aastat tagasi. Siis olid kalendris 1850ndad, 1860ndad aastad. Oleme praegu endast väga heal arvamusel: meil on oma riik, oma keel, oma kultuur, oma teadus, oma president, oma

ülikoolid, meil on kosmoses oma satelliit ja me oleme maailmas tuntud oma internetilahenduste poolest. Üldiselt on meil ilusad autod ja puhtad kodud, meil on televiisorid ja nutitelefonid, me saame endale vahel lubada välismaareise, ning kui tahame millegi kohta midagi teada, siis avame raamatu või siirdume interneti, kust meil on võimalik kiiresti leida kvaliteetseid teadmisi omaenda keeles. See on meie jaoks nii endastmõistetav elu, et meile tundub uskumatuna, et veel kõigest 150–160 aastat tagasi...

...oli tavaline see, et eestlased elasid küldes räpastes suitsutaredes samas toas koos sigade ja kanadega, kõige lähem vaste vetsupaberile nende majapidamises oli takjaleht ning saksa- või venekeelsed õpetatud härrad arutasid tõsimeeli selle üle, kas see sigadega koos elav eestlane üldse ongi võimeline kultuuri tegema – või veel hullem, kas tal ongi vaja rohkem teadmisi kui algeline lugemisoskus kirikutekstide veermiseks. Enamiku eestlaste elu neil aegadel möödus vaesuses, viletsuses, mustuses ja harimatuses. Kui keegi paremale järjele välja rabeleski, siis hakkas ta häbenema eestlaseks olemist, hakkas rääkima ja isegi mõtlema nagu sakslane, ning natukese aja pärast ei saanud keegi enam arugi, et tegelikult oli kunagi tegu eestlasega. Eestlastel võinuks olla vähemalt see kuulus eesti rahvaluule, kõik need rahva seas liikuvad jutud ja laulud – aga need olid rahva mälust juba kustumas, põhjuseks see, et valdav osa kirikumehi pidas eestlaste rahvaluulet patuseks saatana sünnituseks, mis tuleb unustada. Mõisniku odav tööloom, koguduse kuulekas liige, tsaari alandlik alam – selline oli tol ajal üldine arusaam eestlaste osast oma põlisel maal. Enamik eestikeelsetest raamatutest oli religioosse sisuga tühitähi. Ilmalik, s.t mittekiriklik juturaamat oli harv nähe, eestikeelset luulet leidis ülinapilt ja küldesse see vaevalt jõudis (19. sajandi alguse poeedi Kristjan Jaak Petersoni luulelooming avastati alles 20. sajandi alguses), eestikeelne teaduskirjandus oli samuti põhimõtteliselt olematu.

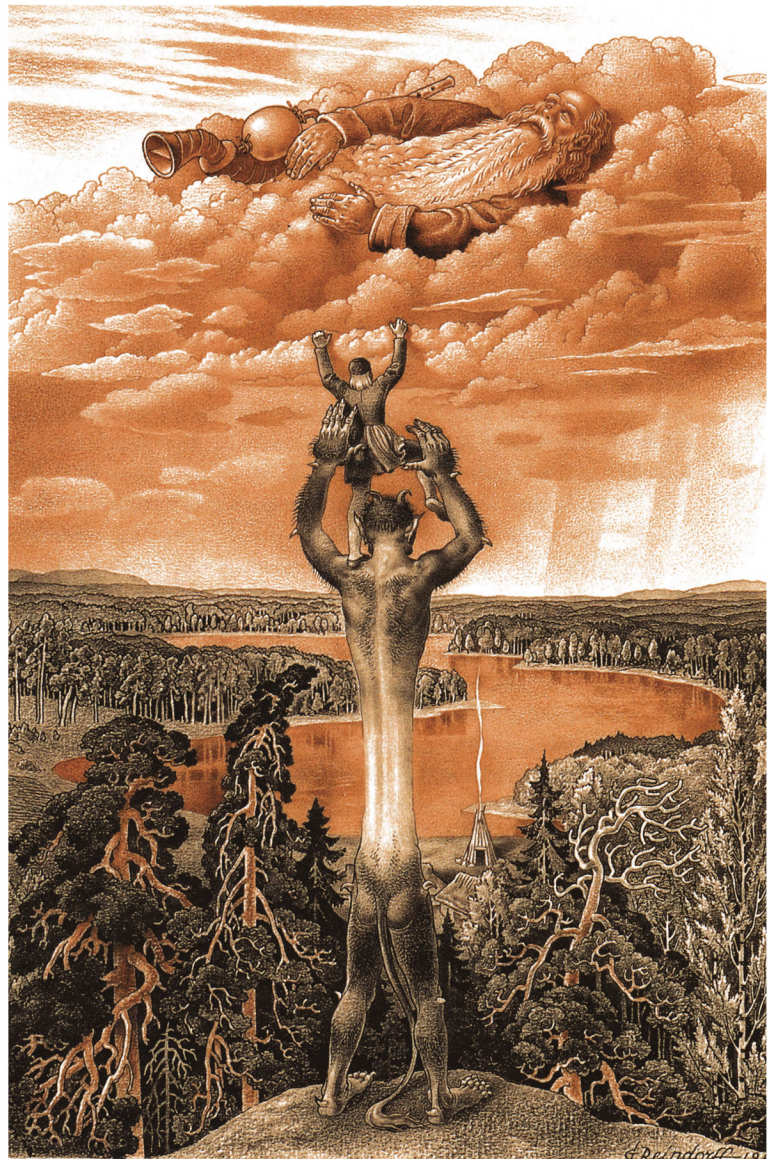
Aga asjaolud muutusid. Kuni 19. sajandi lõpuni välja oligi eestlaste kultuurilugu arenenud peamiselt tänu silmapaistvatele julgetele suurkujudele, kes märkasid, mida saaks paremaks muuta, ja kes ka oskasid midagi paremaks muuta (üks sellistest oli 17. sajandi koolimees Bengt Gottfried Forselius, kellest on siinses sar-

jas juttu olnud). Selline suurkuju 19. sajandi keskpaigas oligi Friedrich Reinhold Kreutzwald – kes hoolimata oma saksapärasest nimest oli puhas eestlane, pärit Lääne-Virumaalt, Kadrina lähedalt külast, kingsepa poeg. Kreutzwaldist sai suur valgustuskirjanik ja valgustusmõtteleja, midagi sarnast nagu Prantsusmaal olid olnud sajand varem Voltaire, Diderot ja Rousseau ning Saksamaal Herder. Valgustuskirjanik tähendab kirjanikku ja mõtlejat, kes ümbritsevasse teadmatusse kui pimedusse kallab teadmisi kui valgust

Kreutzwald, eesti valgustaja, võttis eesmärgiks selle, et eestlane jõuaks oma maal paremale järjele, jäädes seejuures ise ikkagi eestlaseks. Et eestlaste teadmiste ring laieneks, maailmapilt avarduks. Ta kirjutasid olid suunatud nii rahva vaimse kui ka materiaalse elu parandamisele – ta soovis, et eestlased oleksid suutelised omaks võtma ja ka ise looma järjest peenemat, kvaliteetsemat kultuuri, ning samas, kuna oli ju ilmselge, et tühja kõhtu kannatajale või haiguste küüsis vaevlejale ei ole mõtet rääkida ilusast kunstist, jagas ta hulgas oma kirjatöodes õpetusi, kuidas tervislikult elada, haigusi ravida, raha koguda ja teenida, elamist korda seada, põldu ja aeda harida, metsa kasvatada, kas või selleni välja, et põdrasammalt saab kasutada edukalt toidulaual. Igapäevaselt tegi ta Võrus arstitööd, sestap olid eeskätt meditsiinilised nõuanded enam kui õige isiku poolt antud. See kõik kulus eesti talupoegadele marjaks ära.

Igapäevaselt ravis ta Võrus ja selle lähikonnas inimesi, aga puhke- ja uneajast näpistas tunde, et kirjutada, kirjutada, kirjutada. Jutt „Viinakatk” (1840) kutsus üles viinajoomist tagasi tõmbama, sest see probleem oli tõesti suur, kõrtse oli kogu maa täis, neis käis prassimine, aja raiskamine, raha kulutamine, tervise rikkumine. „Maailm ja mõnda, mis seal sees leida on” (1848–1849) rääkis küllalt üksikasjalikult Maast ja kosmosest, seejuures tuginedes teadusele, tutvustas eesti lugejale kaugeid võõraid maid ja seal elavaid loomi, aga ka teaduse ja tehnika arengut, nagu näiteks trükikunsti leiutamine, paberi valmistamine, raudteed ja aurulaevad, elekter ja telegraaf. Selles raamatus räägiti Euroopa kuulsatest arhitektuurimälestusmärkidest, nagu Rooma Peetri kirik ja Pariisi Juma-

laema kirik, tutvustati kunstikogusid ja kunstnike töövõtteid. „Maa- ja merepildid” (1850–1861) kujutas endast näiliselt põnevat jutustust mereretkest, aga selle kõrval rääkis Kreutzwald siingi ookeanist ja Aafrikast, kaladest, loomadest ja lindudest, võõramaa loodusest. Milline tohutu vastuolu – ühel pool kõik see, kosmos ja aurulaevad, elekter ja katedraalid, lövid ja haid, teisel pool vaevalise lugemisoskusega eesti talupoeg porisest Eesti külast.

F. R. Kreutzwald „Eesti rahva ennemuistsed jutud”. Kunstnik G. Reindorff

See oli esimene eesti muinasjutukogu. Kreutzwald kirjutas mälu järgi üles neid muinasjutte, mida oli poisikesena Virumaal kuulnud.

Kreutzwaldi kõige olulisem teos on muidugi eesti rahvuseepos „Kalevipoeg”. Õigupoolest alustas ettevalmistusi selle kirjutamiseks teine eesti suurkuju, Kreutzwaldi hea sõber Friedrich Robert Faehmann, samuti Eesti külas üles kasvanud eestlane, aga tal jäi see töö surma tõttu korralikult käsile võtmata. Oli aasta 1850. Töö võttis üle Kreutzwald. Kes siis on Kalevipoeg ja mis on „Kalevipoeg”? Kalevipoeg on väljamõeldud tegelaskuju, muinas-eesti vägilane, kelle kohta liikus rahvasuus nii jutte, laule kui ka muistendeid. Idee oli kõik materjal, mis Kalevipojast olemas, kokku põimida üheks suureks lugulauluks ehk eeposeks. Otseselt rahvasuust üles korjatud materjali oli eepose kirjutamiseks siiski liiga vähe, seetõttu laskis Kreutzwald natuke ka fantaasial lennata. Ja nõnda oligi tal 1857. aastaks eepos valmis. Ühiste kaante vahele trükituna paks raamat ja väärikas teos. Ja pärast selle ilmumist ei olnud eesti kirjandus, kultuur ega isegi ajalugu enam endine.

Mis siis on „Kalevipoja” tähtsus? Lastepärane see oma algsel kujul ei ole, ka paljud suured inimesed ei ole seda läbi lugenud. Lugemist raskendab see, et tekst pole kirjutatud jutuna, vaid värsiridadena. Meelelahutuslik ja põnev – nagu me tänapäeva lugejatena neid sõnu mõistame – see teos ka ei ole. On hoopis pidulik, väärikas, uhke. „Kalevipoeg” on üks neist raamatutest, mille kohta tänapäeval väikese liialdusega öeldakse, et „kõik teavad, aga keegi pole lugenud”. Nõnda ei oskagi me enam ette kujutada seda, mida „Kalevipoeg” omas ajas õigupoolest tähendas.

Esmalt oli see tõendus, et neil poristes küldes koos sigade ja kanadega ühes ruumis elavatel harimatutel mõisa tööloomadel oli olemas siiski oma kultuur. Oli olnud minevikus, enne muistse vabadusvõitluse aega, aga oli ka nüüd, palun, raamatu kujul viimselegi kahtlejale ette näidatav. Rahval, kes alles suure vaevaga oskas lihtsakoelisi usulisi tekste raamatust maha veerida, oli ühtäkki olemas see kõige vingem asi kirjandusmaailmas üldse – oma eepos! „Kalevipoeg” oli buldooser, mis lükkas eesti kirjandusele, kultuurile tee võimsalt lahti, ja on üks nendest nähtustest, mis viisid elu siin maal selles suunas, et siia võis lõpuks 1918. aastal loodud saada Eesti Vabariik.

Samal ajal, kui Võru arsti laua taga valmis sulekrabinal eepos, oli tal käsil veel teinegi suur töö, kogumiku „Eesti rahva ennemuistsed jutud” kirjutamine. Tegu

Rahvuseepos „Kalevipoeg”, 1951.

oli taas paksu ja mahuka raamatuga, mis sisaldas 43 muinasjuttu ja lisaks veel natuke muistendeid otsa. See oli esimene eesti muinasjutukogu. Kreutzwald kirjutas mälu järgi üles neid muinasjutte, mida oli poisikesena Virumaal kuulnud. Raamatu eessõnas ütles ta: „Videviku pidamisel, või kui eit ja tütarlapsed öhtul vokkide taga istusid, oli kõige magusam jutuvestmise aeg...” Vaimustus lapsena kuulnud muinasjutudest ei olnud ka täiseas Kreutzwaldil kuskile kadunud. Erinevalt „Kalevipojast”, mis on raskepärane lugemine, on Kreutzwaldi muinasjuturaamat tänapäevagi lugejale igati meele-

lahutuslik. Mõiste „muinasjutt” kipub tänapäeval võib-olla seostuma huntide, rebaste ja nunnude punamütsikestega – ning eeskätt väikelaste lugemisvaraga, aga Kreutzwaldi muinasjutud on hoopis teistsugused. Need on tulvil seiklusi ja kõikvõimalikke tegelasi, siin on rohkelt fantaasiat ja mõnigi sinne lugu läheb lugedes silmade ees käima nagu seiklus- või õudusfilm, nt „Öösised kirikulised” või „Kodukäijate kütt”. Alates 1951. aastast on seda raamatut alati trükitud koos võrratu kunstniku Günther Reindorffi lummapäevade illustratsioonidega, mis annavad lugemisele veel erilise täiendava naudingut. Reindorffi piltide saatel lugesin Kreutzwaldi muinasjutte juba koolipoisina minagi, ja ma ei kõhkle seda raamatut mõttes asetamast Grimmide, Tolkieni, Rowlingi, Pratchetti maailmakuulsate muinasjuttude ja *fantasy*-raamatute kõrvale.

Lõpetuseks veel kord valgustajatest – kelle hulka ju Kreutzwald eeskätt kuulus. Võiks arvata, et tänapäeval on inimestel juba täiesti piisavalt seda teadmiste „valgust”: tehnika muudkui areneb, infot otsivale internetiomanikule on kohe varmselt abiks Wikipedia jne. Võiks arvata, et nüüd elamegi juba ammu seda elu, millest 18. ja 19. sajandi valgustajad, sh Kreutzwald unistasid. Aga ei. Vajadus valgustajate järele ei ole endiselt kuskile kadunud, teadmatusest tulenevat rumalust ja totrust on endiselt meie ümber. On neid, kes väidavad, et Maa ei ole mitte ümmargune, vaid lapik. Või kes üritavad tõestada, et meie seas on sisalikinimesi. Või kes kuulutavad, et vaktsiinid on kurjast. Kahjuks kipub enamik sedasorti inimesi oma rumalustega segama ja häirima ülejäänud inimeste elu, seetõttu on endiselt vajalik, et teadmised leviksid. Ka sina võid olla valgustaja, juba kas või sel moel, et ei usu pimesi kohe kõike, mida *Facebook*ist ja *YouTube*’ist näed ja loed.

SOLO

TÄHESÕDAPÄDELUGU

KINODES ALATES 25. MAIST

© 2018 & TM Lucasfilm Ltd.

Foto: Laura Nestor

ELINA NECHAYEVA

HEADLAPS

OSAVNÄPP

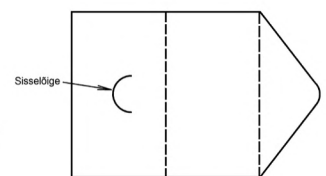
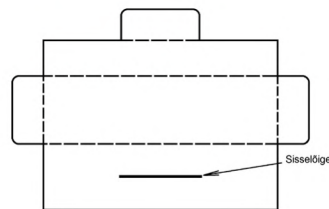
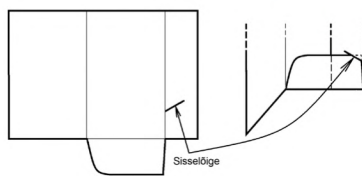
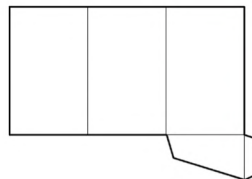
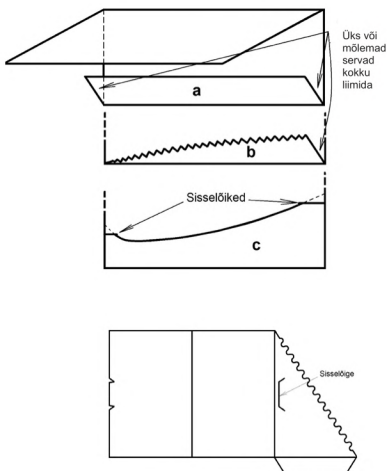
KINKETASKUD JA -VOLDIKUD

Lully Gustavson

Mai ja juuni on rohkete kingituste tegemise aeg. Mais tähistame emadepäeva. Nendel kuudel on kellelgi viimased lasteaiapäevad, kellelgi klassi lõpetamine. Abituriendid on kooli lõpetamise ootel. Ja teisi peresündmusi on oi kui palju! On selliseid kingitusi, mida saad panna kinketaskusse või -voldikusse, näiteks teatri-, kino- või kontserdipilet, loteriipilet, kinke- või kutsekaart või midagi muud väikest, õrna ja õhukest. Võib-olla isegi mingi õhuke ehe?

Vajaliku suuruse ümbrik-tasku või voldiku meisterdamisega saad kindlasti hästi hakkama, kui jälgid minu jooniseid. Pea meeles, et nii väljalõikamisel kui ka voltimisel on väga tähtis täpsus.

Head meisterdamist ja ilusaid pidupäevi!

KEVADBALLI KAARDITRIKK

Mustkunstnik **Ande**

Potiste koolis oli kenaks traditsiooniks korraldada mai-kuus kevadball, mille meelelahutusprogrammis paluti Lembitul esineda mustkunstikavaga. Lemps oli rõõmuga nõus. Enne etendust jagas ta saalis paki kaarte laiali. Iga tüdruk sai endale ühe kaardi, mida poiss palus õhtu lõpuni alles hoida.

„Oma viimaseks kaarditrikkiks on mul abilist vaja,” ütles poiss ning kutsus lavale kooli direktori. Publik muheles, kui direktor veidi kohmetult püünele ronis.

„Tõstke, palun, see kaardipakk suvalisest kohast pooleks,” palus Lembit. Direktor tegi, nagu palutud.

Lemps võttis kaardipaki pooled ja asetask need risti teineteise peale: „Te võisite kaardipakki tõsta ükskõik millisest kohast. Teie valikul jäi tõstekohale üks kaart viiekümne kahest. Mina ei tea, milline see kaart oli. Publik ka veel ei tea. Palun näidake seda kaarti nüüd publikule, aga nii, et mina seda ei näeks.”

Direktor võttiski laualt oma tõstetud pakipoole ning näitas seda publikule. Valitud kaardiks osutus risti kümme.

„Võtke nüüd laualt ka ülejäänud kaardid ja segage pakk hästi läbi,” juhendas poiss.

Direktoril olidki varsti kaardid ära segatud.

„Minu ülesandeks on nüüd see valitud kaart üles otsida,” selgitas Lembit. „Aga et põnevam oleks, teen ma seda ilma kaartide poole vaatamata.”

Poiss võttis laualt suure ümbriku, pani kaardipaki sinna sisse ja raputas ümbriku korralikult läbi. Kaardid olid nüüd segi nagu puder ja kapsad.

„Kas see oli teie valitud kaart?” küsis Lembit ja tõmbas ümbrikust välja... ärtu kolme!

„Ei olnud!” hüüdis publik kooris.

„Aga see valitud kaart oli suurem, eks ole?” proovis Lemps oma eksitust pehmendada.

Sellega publik nõustus ning Lembit tõmbas ümbrikust uue kaardi: see oli ruutu viis.

„See ka ei ole!” hüüdis publik.

„Kas valitud kaart oli sellest ka suurem?” uuris Lembit. „Jah!” kostus kooris.

„Ma proovin siis ühe korra veel,” lubas poiss. „Aga mäletate, ma jagasin ennist

publiku hulgas mängukaarte. 52 tüdrukut said endale ühe kaardi. Ma tõmban nüüd ümbrikust ühe kaardi – ja see tüdruk, kellel on sama kaart, peab minuga järgmise tantsu tegema. Ja kui veel eriti hästi läheb, siis on see seesama kaart, mille direktor välja valis.”

Lemps pistis käe ümbrikku, küsides: „See oli suurem kaart, jah?” „Jaa!” kinnitas publik.

„Kas see on piisavalt suur?” küsis poiss, kui oli ümbrikust hiiglasliku, A4 suuruses risti kümne välja tõmmanud.

Muidugi oli see õige kaart. Ja muidugi oli teine risti kümme sattunud Kassandrale, kes Lembitule suurima rõõmuga järgmise tantsu kinkis.

Kuidas Lembit seda tegi?

Selle triki oli Lembit eelnevalt ette valmistanud. Kui ta nägi, et Cassandra sai kaardipakist risti kümne, tegi ta kõik selleks, et just see kaart valituks osutuks. Esmalt kleepis ta kerge kahepoolse teibiga hiiglaslikule risti kümnele ärtu kolme ja ruutu viie. Tegelikult ei olnud vahet, mis kaardid sinna kleepida – peasi, et need oleks valitud kaardist väiksemad.

Järgmiseks pani ta hiiglasliku kaardi ümbrikusse. Ka direktorile antava kaardipaki kõige alumiseks kaardiks sättis ta risti kümne. Kui direktor kaarte tõstis ja Lemps need lauale tõstis, pani ta alumiseks selle pakipoole, mille direktor tõstnud oli ning pealmiseks tõstis selle, mis eelnevalt oli alumine olnud. Nii jäi mulje, nagu direktor oleks pakki tõstnud risti kümne koha pealt – kuigi tegelikult oli see kogu aeg paki alumine kaart olnud.

Ümbrikust võttis Lemps esmalt välja suure kaardi peale kleebitud kaardid. Nii oli kindel, et ümbrikust võetud kaardid olid väiksemad kui valitud kaart ning publik sai öelda, et õige kaart peab suurem olema.

Finaaliks ei jäänud poisil teha muud kui tõmmata ümbrikust välja hiiglaslik kaart – ja Cassandra tantsupõrandale viia.

Ülle Meister

MUINASJUTUVÕISTLUSE VÕITJAD SELGUNUD!

Jürikuu 18. päeval tuli Eesti Lastekirjanduse Keskuses kokku tänavuse Sten Roosi muinasjutuvõistluse žürii, kuhu kuulusid Ann ja Ants Roos, lastekirjanduse uurija Krista Kumberg, Ülle Väljataga ja Leida Olszak Lastekirjanduse Keskusest, Risto Järv Eesti Kirjandusmuuseumist ja Hea Lapse toimetaja Leelo Tungal. Pika arutluse käigus selgitati välja parimatest parimad muinasjutukirjutajad.

I koha võitis LISETTE SUIK Võru Kreutzwaldi koolist.

II koha pälvis MONABEL PASS Kärdla põhikoolist.

III koha võitja on MIHKEL TÜRNPÜ Oru koolist.

Žürii eriauhinnad võitsid LIILJAN VESKE Tudulinna põhikoolist, LAURA-LEE RAUDSEPP Puurmani mõisakoolist, VOOTELE METS Saaremaa ühisgümnaasiumist, NELELIIS PUKK Saverna põhikoolist, RASMUS-MIHKEL LÖPP Tartu Descartes'i koolist, ANNE-MAI MELLES Noarootsi koolist, MIA MALMEYS Pärnu Sütevaka humanitaargümnaasiumist ja OSKAR LAUR Haabneeme koolist.

Ergutusauhindade saajad on ALEKSANDRA BUK Tartu Descartes'i koolist, MIA-MAI KALDA ja JETE-MIIA PIIRISTE Pärnu Sütevaka humanitaargümnaasiumist, HANNA-LIISA VIITMAA ja VERONIKA LAANES Oru koolist, MIRLE-MERLIN JÄRS Kalmetu põhikoolist, KÄRT RANNIK Türi põhikoolist, CHRISTIAN BAILLIE Tallinna 32. keskkoolist, STEN-ERIK ERVIN ja RIKO MIHKELSON Tallinna Kivimäe põhikoolist, LAURA ULM Metsküla algkoolist ja KEVIN GRAHV Palivere põhikoolist.

Haapsalu linnavalitsuse auhinnad võitsid HEILE EISENSCHMIDT Haapsalu põhikoolist ja MERIBEL TANG Uuemõisa lasteaed-alkkoolist.

Lääne Elu auhinna pälvis MAI-LIIS VIKMAN Uuemõisa lasteaed-alkkoolist.

Läänemaa Keskraamatukogu auhinna saab KARMEN PIKKMETS Lõpe koolist.

Hea Lapse poisi auhinna võitis JOONATAN SPIRKA Tallinna Kivimäe põhikoolist. Hea Lapse tüdruku auhinna võitja on TRIINU PIKKMETS Lõpe koolist. Hea Lapse pisipõnni auhinna võitis STEN MARTEN ARRO Rapla ühisgümnaasiumist.

Eesti Kirjandusmuuseumi Eesti Rahvaluule Arhiivi eriauhinna võitja on MIA LOTA MAASIK Simuna koolist.

Eesti Lastekirjanduse Keskuse auhinnad võitsid IMRE NÕMM Pala koolist ja DANIEL NURMIK Haabneeme koolist.

Leelo Tungla auhinna võitis ANITRA LUKJANOV Türi põhikoolist. Leida Olszaki auhinna saab JÜRGEN TIHANE Tartu Hansa koolist. Ülle Väljataga auhinnad pälvisid GRETE MAINE Tallinna Kivimäe põhikoolist ja HENDRIK RAND Haapsalu põhikoolist.

Palju õnne võitjatele ja tuhat tänu nende juhendajatele! Hea Laps asub juba sellest numbrist alates muinasjutulisi lugusid avaldama!

ÜLIKOOLILINNAL ON OMA LASTEKIRJANDUSAUHIND

Juba neljandat korda kogunes Emajõe-linnas lastekirjanduse asjatundjatest koosnev žürii, et otsustada, kes oli laste meelest mulluse parima lasteraamatu autor. Seekordseks **Lapseõlve auhinna laureaadiks** kuulutati 21. aprillil Tartu Mänguasjamuuseumis **Kadri**

Hinrikus raamatuga „Katriina ja hernerid“.

Palju õnne laureaadile! Rohkesti uusi lugejaid kõigile!

Sandra Vungi retseptid ja fotod

Kas pole tore, et käes on mai? Juba nii soe, aga sääsed veel ei pirise. Oma kooliajast mäletan, et mai oli üks väga rõõmus kuu. Ainult et selleks ajaks oli ka kooliväsimum kõige suurem. Seetõttu pakun teile kaks väga maitsvat ja toitvat retsepti, et te ikka võiduka lõpuni vastu peaksite!

Lihne krõbe baklažaan

Imelihtne retsept, mis muudab tumelilla kuuuga baklažaanid ääretult krõbedaks ja maitsvaks. Söö niisama leiva peal või hauka kartuli kõrvale.

- üks baklažaan
- kikerhernejahu või nisujahu paneerimiseks
- soola vastavalt maitsele
- õli

Lõika baklažaan umbes sentimeetri paksusteks ratasteks. Määri rattad natukese soolaga ja jäta umbes kümneks minutiks seisma. Baklažaan hakkab „higistama“ ja muutub mahlasemaks. Nüüd patsuta kõiki rattaid kikerhernejahu sees (mina lisasin jahusse ka soola), kuni need on mõlemalt küljelt kaetud. Vala pannile paras ports õli (nii-et pann on täiesti kaetud ja jääb kiht veel pealegi). Aja õli kuumaks. Prae rattad mõlemalt poolt krõbedaks. Serveeri! NB! Praadimise asemel saad baklažaanid ka ahjus küpsetada. Selleks asetada paneeritud rattad küpsetuspaberiga kaetud ahjuplaadile, piserda natukese õliga ja küpseta 200 kraadi juures 25 minutit.

Sibula-hernepirukas

Üks suurepärase ja suupärase pirukas, mis valmib põneva toortatrajahuga ja maitseb nii hästi. Eriti hea ühele maikuissele piknikule kaasa haarata! NB! Kui sul ei ole võimas kannmikser, siis päevaliliseemnekreemi jaoks leota seemneid paar tundi või keeda 15 minutit enne purustamist. Kogus: 24 cm koogivormi täis, 12 – 16 lõiku

Põhi:

- 150 g heledat toortatrajahu (selle puudumisel sobib ka tume)
- 2 teelusikatäit küpsetuspulbrit

- 2 väikese kuhjaga supilusikatäit kartulitärklis
- pool teelusikatäit soola
- 50 g päevaliliseemneid
- 50 ml õli
- 150 ml vett
- 1 teelusikatäis õunaäädikat või valge veini äädikat

Päevaliliseemnekreem:

- 75 g päevaliliseemneid
- pool teelusikatäit soola
- 180 ml vett
- 1 supilusikatäis kartulitärklis

Sibula-hernekate:

- 3 – 4 supilusikatäit õli
- 3 suurt sibulat
- 200 g rohelist külmutatud või värsked herneid
- 3 suurt küüslauguküünt
- 1 teelusikatäis soola

Pane ahi 180 kraadi peale kuumenema. Määri ümmargune koogivorm õliga. Vispelda toortatrajahu küpsetuspulbri, kartulitärklise, soola ja päevaliliseemnetega läbi. Teises kausis vispelda õli, vesi ja äädikas omavahel. Samal ajal valmista päevaliliseemnekreem. Selleks purusta kannmikseris või saumikseriga kõik kreemi koostisained,

kuni tekib ühtlane kreem. Aja pann kuumaks ja vala sinna õli. Lisa peeneks hakitud sibul. Prae mõni minut, kuni sibulad on juba natuke tumedamad kuldpruunid. Lisa herned, hakitud küüslauguküüned ja sool. Prae veel paar minutit. Lisa päevaliliseemnekreem ja kuumuta minutike. Kui ahi on kuum, sega jahusegu märja seguga. Kui tainas tundub liiga tihke ja raske segada, lisa veel kuni 100 ml vett. Vala tainas koogivormi. Määri õrnalt peale sibula-hernekate ja küpseta pirukat vähemalt 25 minutit, kuni ääred on kuldpruunid ja krõbedad ja põhja alt on ka pirukas tugevam. Lase enne lahtilõikamist natuke jahtuda. Soovi korral kaunistada värsked tilliga.

KOKKA ISE!

				lahtine, lahti tehtud	?	trepiosa	Kas tead või ei ...?	teater Viljandis	asutuse (kooli) juhataja
				Agnes					
				koguni					
				lavataht, filmitaht					
				teie			Lasteekraan		
				Carl Robert ••• on Eesti 500-kroonisel			turundus- uuringu- firma Eestis		
tuletorn	abikaasa ema	Eino Baskin	Julius Oro Janne			Eesti Autoklubi			
						vana-rooma armujumal			
mäe alumine osa								tonn	
								lendav imetaja käsitüvaline	
vibupüss			jaapanlaste riietuse						
			Henrik Ibsen						
Järva- Madise		autorile makstav tasu							
		sari							
tähestiku esimene täht	suur piirkond Venemaal, Aasia põhjaosa						Hans	Rooma number 1000	
kaelaehe			süd- west			kilomeeter			
						kallista, kaisuta			
Ave	ehk		osake- yhtiö			Edwin Hubble		... Lamp	
	...koer ...taim ...tuhvel		Georg ••• eesti laulja			2 x täht		... Säärts ... Tali ... Välba	
taevakehi uuriv teadus, täheteadus	Arne ••• eesti helilooja			Christopher ••• Puhhi sõber					
	Konrad			täpiga täht					
kasesalu, kasemets						mõistus			

Ristsõna koostas Ilmar Tuuli

Vastus saada toimetusse enne 5. juunit 2018!
Parimatele auhinnaks „Arabella laulude“ CD.

MÕISTATA

VÄIKE MAIRIIN

Lembitu mõistatus

#104
04.2018

Potiste kooli kevadball oli kirju nagu kevadine lilleaed.

Kuigi kõik lapsed olid end uhkelt üles löönud, leidis ikka neid, kes seisis seina ääres, suutmata valsil ja polkalgi vahet teha.

Enamus lastest olid aga usinasti tantsukursustel osalenud, nii et tantsupõrand oli säravaid paare täis.

Polkat küll ballil ei tantsitud, aga hulganisti teisi tantse küll.

Kas sina tead, mis on ühist fokstrotil ja tangol? Muidugi lisaks sellele, et mõlemad on tantsud.

Eelmine mõistatus

Eelmisel mõistatusel on kaks võimalikku lahendust:

1. Aias õitses kolm lille - üks nartsiss, üks krookus ja üks tulp.

2. Aias õitses kaks lille ja kumbki neist ei olnud nartsiss, krookus ega tulp.

Seekordse vastuseni jõudmiseks on aega terve kuu - lahendus koos uue mõistatusega ilmub järgmises ajakirjanumbris.

Mõistatuse koostas Ande

1. Jõgivästrikul on pesas mune tavaliselt

- a) 3 – 4
- b) 5 – 6
- c) 8 – 10

2. Looduses kasvavaid tulbiliike on umbes

- a) 100
- b) 1000
- c) 10 000

3. Meie lauluisa Friedrich Reinhold Kreutzwald oli ameti poolest

- a) arhitekt
- b) advokaat
- c) arst

4. Petseri Keeltegümnaasiumi eesti keele päeva külastas meie kunstnikest

- a) Mare Vint
- b) Anu Raud
- c) Aili Vint

5. Tänavuse Nukitsa konkursi võitis kirjanikest

- a) Ilmar Trull
- b) Jaanus Vaiksoo
- c) Ilmar Tomusk

6. Purjetaja Gabart, kes püstitas oma purjekaga ümber maailma reisisid maailmarekordi, on rahvuselt

- a) prantslane
- b) ameeriklane
- c) poolakas

7. Türi õpilased nimetasid oma tänavuse lugemisöö

- a) Komöödiaööks
- b) Draamaööks
- c) Ooperiööks

8. 1968. aastal valmistati Hot Wheelsi erinevaid automudeleid

- a) 16
- b) 61
- c) 161

Vastuseid küsimustele pole vaja kaugelt otsida – leiad need sellest samast ajakirjanumbrist!

Otame vastuseid toimetusse enne 5. juunit 2018. Tähelepanelike vastajate vahel loosime välja lahedaid auhinnaraamatuid!

Kirjutas ja kogus **Jüri Paet**

PAETISME

Kui kops üle maksa läheb, siis on süda täis.
 Nuiamine on nuiaga löömine.
Kas nõiaringi sattumiseks peab nõid olema?
 Kas töökoha leidmise eest saab leiutasu?
Kas siis, kui unenägusid ei näe, tuleb silmaarsti poole pöörduda?
 Kui leiad, et sind on alahinnatud, siis lisa aktsiis.
Seni, kuni elad, oled surematu.
 Kas see, kes ajast maha jääb, ei vanane nii kiiresti?
Kui aeg parandab kõik haavad, milleks siis haavaplaastrid on?
 Netikommenteerijad annavad selge pildi eestlaste iseloomust.

• • •

Hullemaks enam minna ei saa ja see valmistab mulle rõõmu.
 Parem on lugeda midagi head kui kirjutada halba.
Romaani peategelane ei saa olla autorist targem.
 Meie elus on veel palju seda, mida on vähe.
Kui inimesed ei taha sind mõista, siis proovi neid mõista.
 Mida kehvem elu, seda ilusamad unistused.
Tänavat ületades ära mõtle parema elu peale.
 Aeg parandab kõik haavad juhul, kui neile soola peale ei raputata.
Stress algab äratuskella helina peale.

NAERU-USS

*
Õpetaja kirjutab tahvlile lause: „Jüri kukkus ja murdis jalaluu” ja küsib: „Juku, kus on selles lauses sihitis?”
„Eks ikka haiglas, õpetaja!”

*
„Juku, kui mul on ühes käes kaheksa ja teises üheksa õuna, mis on siis lahendus?”
„Oi, õpetaja – kui teil on ikka nii ebanormaalselt suured käed, siis on sellele väga raske lahendust leida!”

*
„Kuidas nimetatakse olendeid, kes elavad ühtviisi nii maal kui vees?” küsib õpetaja.
„Meremehed!” hüüab Juku.

*
„Juku, miks sul tänases kodutöös nii palju vigu on?” küsib õpetaja. „Kõik vastused olid valed!”
„Asi on selles, et mu isa sõitis välismaale,” seletab Juku.
„Aga ema on mul matemaatikas väga nõrk...”

*
Õpetaja küsib: „Juku, kellena su isa töötab?”
„Isa on tsirkuses mustkunstnik,” vastab Juku. „Võib-olla olete teda seal näinud: ta leivanumbriks on inimeste pooleks saagimine.”
„Aga kas sul on ka õdesid või vendi?”
„Jah – mul on üks poolvend ja kaks poolõde!” teatab Juku.

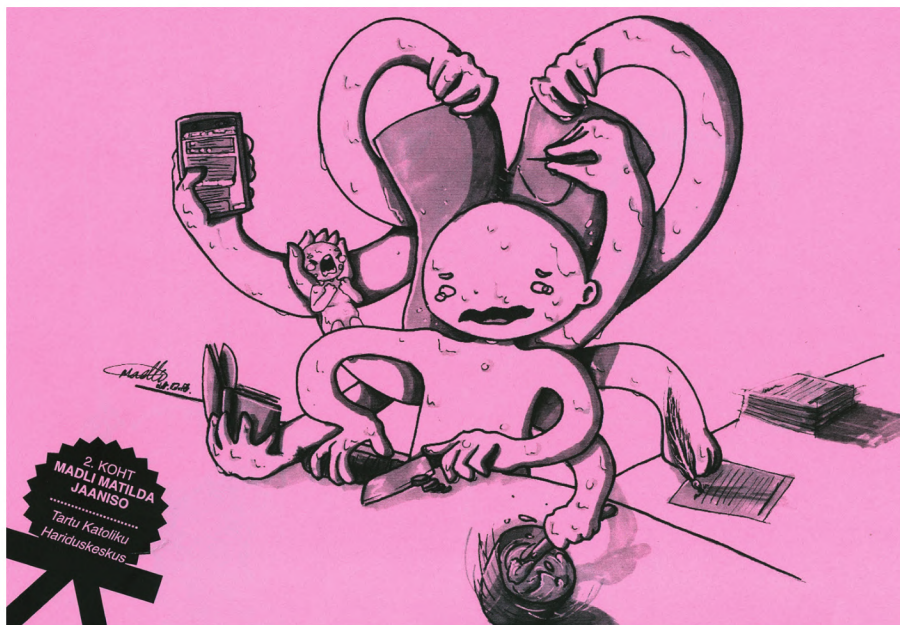
*
„Juku, kas sa tead, mitu last teie klassis õpib?” küsib isa.
Juku mõtleb natuke ja teatab siis: „Täpselt ei oska öelda, aga pooled kindlasti!”

*
Ema küsib hommikul Jukult: „Pojuke, mida sa täna unes nägid?”
„Ma ei tea – ma magasin!”

*
Uksekell heliseb. Juku avab ukse ja lävel seisab noormees.
lillekimp käes.
„Mida te soovite?” küsib Juku.
„Tead, väikemees, ma tulin sinu õe kätt paluma,” lausub mees.

„Juta, tule siia!” hüüab Juku.
„Mingi kutt tuli sulle manikööri tegema!”

*
Arsti telefon heliseb ja ärritunud naisehää! hüüab: „Palun tulge kohe meie juurde – meil juhtus selline õnnetus, et Juku neelas käärid alla ja me lihtsalt ei tea, mida peale hakata.”
Arst kirjutab aadressi üles ja lubab kohe teele asuda, kuid siis heliseb telefon uuesti: „Doktor, see olen jälle mina, Juku ema. Kõik on korras – leidsime juba sahtlist teised käärid!”

Petseris tähistati eesti keele päeva

Märtsis käisid Eesti Rahva Muuseumi sõbrad Petseri Keeltegümnaasiumis, et juba seitsmendat korda üheskoos eesti keele päeva tähistada.

ERMi sõbrad on Setomaa piiri taha jäänud ajaloolist keskust Petserit külastanud üle paarikümne aasta. Üheskoos on korrastatud luterliku surnuaeda ning eesti keelt au sees hoidvale koolile on Eestist viidud õppekirjandust, vahendatud arvuteid ja muud tarvilikku.

Seekordsesse eesti keele päeva

sisustajate gruppi kuulusid vastne elutööpreemia laureaat, tekstiilikunstnik akadeemik Anu Raud, ERMi kuraator Reet Piiri, muuseumipedagoog-metoodik Virve Tuubel ja ERMi Sõprade Seltsi tegevjuht Sirje Madisson.

Eesti keele päeva puhul tervitas õpilasi ja külalisi juba mitmendat aastat selges eesti keeles kooli direktor Larissa Baranova. Õpilased lugesid eesti keeles luuletusi, laulsid ja lahendasid mõistatusi. Päeva programmi pani sellelgi aastal kokku kooli legendaarne eesti keele ja kultuuri õpetaja Vally Tamm.

Seekord olid ERMi ja tema Sõprade Seltsi esinduse teemaks rahvariided. Nende kandmist läbi aegade tutvustas ERMi ulatusliku näituse „Rahvarõivas on norm. Igal aastaajal“ koostaja Reet Piiri, kellel oli kaasas ka mitu rahvariidekomplekti. Elevust tekitas, kui Reet vabatahtliku modelli peal demonstreeris võtteid, kuidas erinevaid rahvariidedetaile õigesti kanda. Seejärel said õpilased puidust nukutoorikutele ja pabernukkudele ka ise rahvariideid kujundada. Anu Raud tuletas lastele meelde, et vanal ajal ei riietatud ainult pabernukke, vaid uue kuue saab selga panna ka näiteks puudele. Anu kinkis koolile kauni rahvariides nuku, kellega on mõnus tulevikus eesti keelt harjutada. Traditsiooniliselt sai kooli raamatukogu Eesti Rahva Muuseumi poolt väikese täienduse.

Lisaks väliseestlaste loodud ja praegu Heimtali muuseumis asuvatele rahvariides nukkudele oli Anu Raul kaasas

Fotod ja tekst: Sirje Madisson

äsja Stockholmist näituselt saabunud ja üha rohkem kuulust koguv Eesti Vabariigi 100. sünnipäevale pühendatud autorivaip „Torn“, millel näha Pika Hermannini tornis lehviv Eesti lipp. Kunstnik jagas lastega selle vaiba saamislugu.

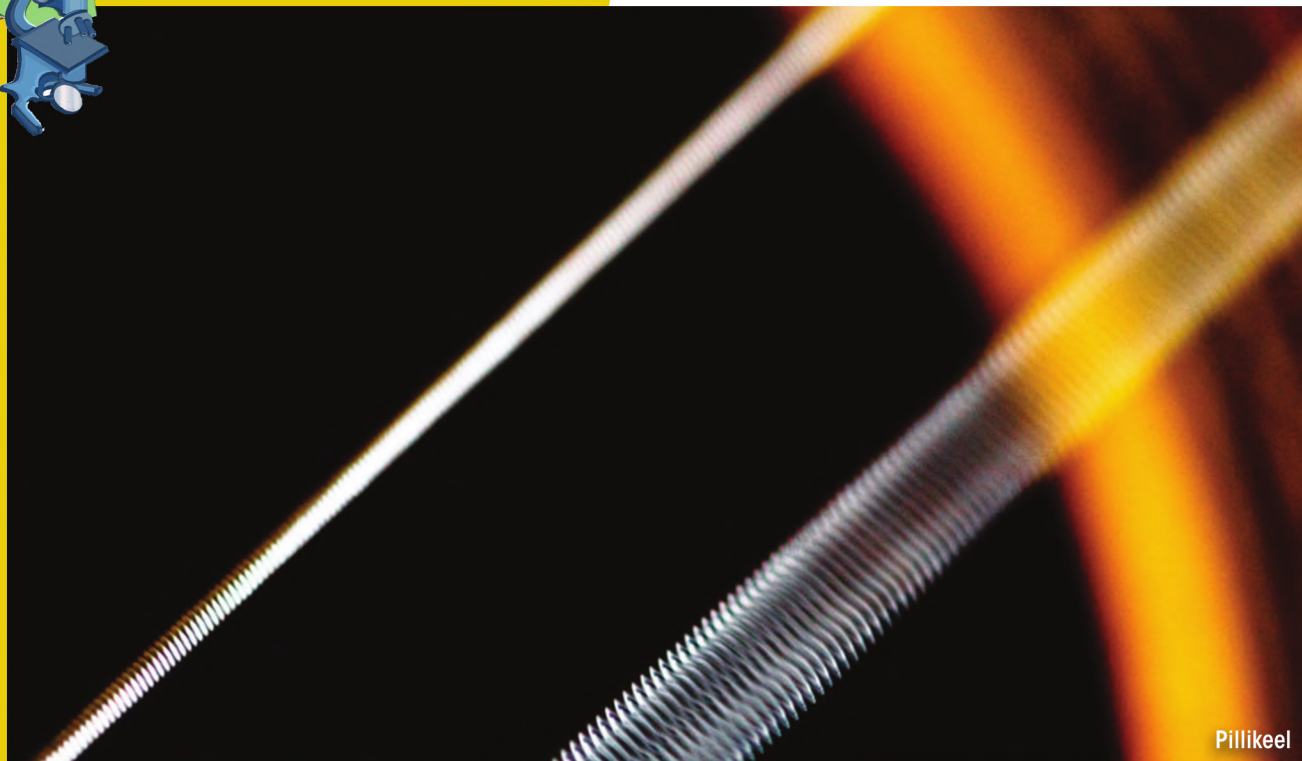
Sõitu Petserisse toetas ka sellel aastal Hasartmängumaksu Nõukogu.

UUDISED

AVASTA ENDAS GEENIUS!

Pillikeel

HELIDE IMELINE MAAILM!

Hull Teadlane

Tartu Ülikooli muuseum, hullteadlane.ut.ee

Heli on minu jaoks alati põnev olnud. Enamasti me mõtleme, et heli on see, mida me kuuleme siis, kui miski teeb häält. Puhtalt füüsika poolt vaadatuna on heli näol tegemist aga kokkusurutuse võngetega, mis levivad nii õhu, vedelike kui ka tahkete esemete kaudu. Aga mida see tähendab?

Ehk olete kuulnud, kuidas räägitakse helilainetest? Heli ongi tegelikult mitmeski mõttes nagu laine, kuid oma olemuselt erineb ta näiteks merelainetest selle poolest, et üles-alla liikumise asemel on helilained millegi tihedamaks ja hõredamaks muutmine. Millegi vibreerimine tekitab kokkusurutuse end ümbritsevates osakestes, mis liigub sujuvalt edasi. See vibreerimine võib tulla näiteks pillikeelest või meie häälepaeltelt ja kokku suruda õhu osakesi enda ümber. Aga proovime seda kuidagi lihtsamalt ette kujutada.

Ütleme näiteks, et meil on kontsert, kus seisab lava ees palju inimesi. Kui nüüd kõige esimestel inimestel palutaks astuda sammuke tagasi, siis nad peaksid end pressima oma selja taga seisvate inimeste vahele. Nüüd on neil liiga kitsas, seega astuvad veidi tagasi ka need

seljatagused inimesed ja nii edasi kuni saali lõpuni.

Heli levib umbes sarnaselt, ainult et ühekordse tagasi astumise asemel oleks päris heli tekitaja rohkem nagu sein, mis käib lava ees edasi-tagasi ja inimesed sellega kaasa.

Tulles meie enda kuulmise juurde, võib öelda, et kõrvad on meie vahend, kuidas nendest tiheduse lainetest informatsioon kätte saada. Me kuuleme, kui vali heli on, suudame enamasti isegi määrata, mis suunast see tuleb, ja kui see on kellegi jutt, siis saame aru, mis sõnu kasutati ning millise häälega seda öeldi. Soovitaksin

Heli ongi tegelikult mitmeski mõttes nagu laine, kuid oma olemuselt erineb ta näiteks merelainetest selle poolest, et üles-alla liikumise asemel on helilained millegi tihedamaks ja hõredamaks muutmine.

kunagi veidi mõtiskleda heli teemal, kui kellegagi räägid. Su peas tekib mingi mõte, mida tahad väljendada, sa hingad välja, liikuv õhk paneb su häälepaelad täpselt õigesti vibreerima ning teed suuga täpselt õigeid liigutusi, et välja tulevad õhutiheduse lained annaksid su mõtte edasi. Need lained liiguvad läbi õhu, jõuavad teise inimese kõrva, kus panevad omakorda trummikile liikuma, see vibratsioon kandub läbi kõrva ja info jõuab läbi närvide aju, mis seda tõlgendab. See kõik toimub murdosa sekundi jooksul, ilma et te peaksite isegi pingutama! Kas pole imeline!

Helil on ka kindel liikumiskiirus, mis oleneb sellest, kui tihe on keskkond, kus ta levib. Iseenesest on see päris lihtsasti mõistetav, et kui inimesed oleksid kontserdil juba üksteise vastas, siis, lükates esimesi, peaksid ka tagumised kiiresti liikuma. Seega vees näiteks levib heli palju kiiremini kui õhus. Õhus on heli liikumise kiirus umbes 343 meetrit sekundis, kuid kuna õhu tihedus oleneb tema temperatuurist ja ka õhuniiskusest, siis muutub heli kiirus sellele vastavalt. 343 meetrit sekundis tähendab, et heli läbib ühe kilomeetri umbes kolme sekundiga. Kuna valgus liigub sellega võrreldes palju kiiremini, saab äikesetormi ajal teha näiteks sellist vahvat mängu, kus võtad aega nähtud valgust kuni kuulnud pauguni ja saad eanam-vähem teada, kui kaugel välku löi. Iga kolm sekundit, mis mööda läheb, tähendab üht kilomeetrit.

Heli iseloomustavad ka selle kõrgus ja tugevus. Heli

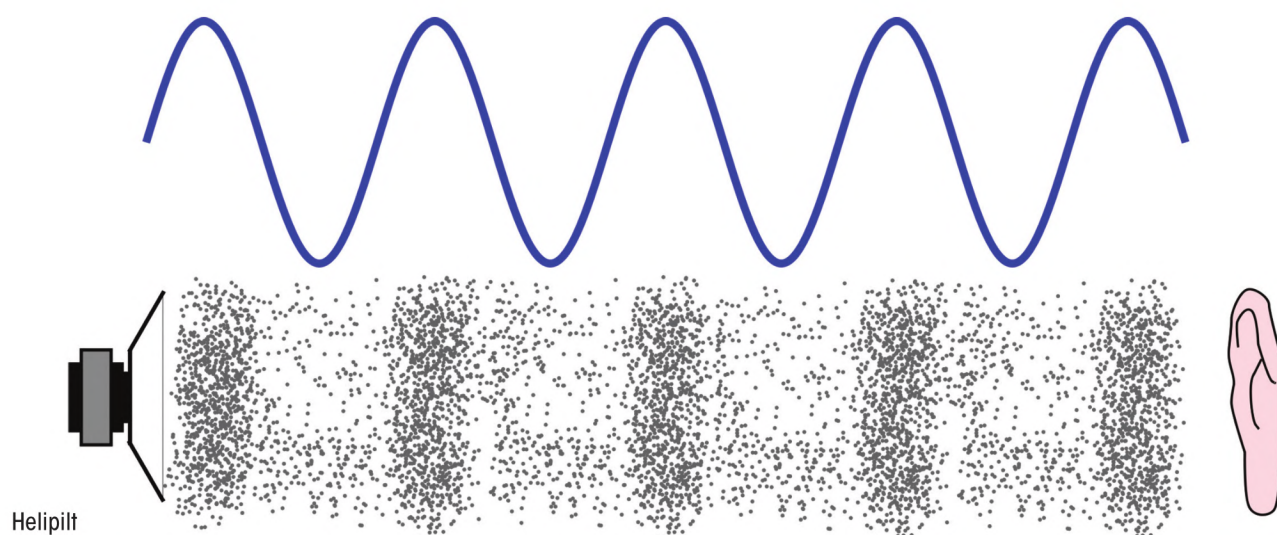

kõrgus tuleb sisuliselt sellest, kui kiiresti heli tekitaja võbeleb ehk siis kui tihedalt laineid tekib. Heli tugevus tuleb aga sellest, kui suur vahe on ühe laine jooksul tiheduses. Kui heli on tugev, siis on õhk vaheldumisi väga kokkusurutud ja väga hõre. Vaikse heli puhul on tiheduse vahe väike.

Seda, kui tugev on heli, mõõdetakse enamasti detsibellides. 0 detsibelli on inimeste kuulmise piir, millest nõrgemaid helisi me ei kuule ja 1 detsibelliline helitugevuse muutus on väikseim, mida inimene suudab kuulda. 30 detsibelli on umbes selline heli, kui keegi

su kõrval sosistab, 60 detsibelli on tavalise rääkimise tugevus, 100 on nagu mootorratas, 120 on nagu kiirabiauto sireen, 150 nagu raketi õhkutõus. 190 detsibelli juures võib inimene kuulmise kaotada ja sellest edasi tuleb juba lööklaine, mis on äärmuseni kokkusurutud õhk. Kusjuures valjud helid kahjustavad ka ajapikku meie kõrvu, mistõttu muutub järjest raskemaks inimestest aru saamine, kui peale jutu on ka muud müra kuulda. Ehk siis põhiliselt kannatab meie võime helisid üksteisest eristada. Seepärast ei tasu kõrvaklapidest pidevalt valju muusikat kuulata ja masinatega töötades tasub kanda summutavaid klappe.

Loomulikult on heli juures veel palju põnevat, näiteks tämber ja see, kui vali võib heli olla ühe suure vulkaanipurske ajal. Laske uudishimul end juhtida heli imelises maailmas. Kuulmiseni!

LUGEMISÖÖ!

8. klassis peavad kõik õpilased tegema loovtöö ja meie valisime enda töö teemaks ürituse korraldamise. Nii toimus Türi põhikoolis 6. aprillil Draamaöö 4. – 6. klassidele. Kohale oli oodatud igast teise kooliastme klassist 5 õpilast, kokku oli meid lõpuks 49 inimest.

Draamaöö algas reedel kell 19.00 ja ees oli oodata pikka õhtut ja ööd. Kui osalejatele oli reeglid selgitatud, võisid õpilased ennast töötubadesse registreerida, kus pärast gruppides näidendeid lugema hakati. Kokku

oli välja valitud kuus näidendit ning seega oli ka kuus töötuba, kus kahe ja poole tunni jooksul oli vaja läbi lugeda näidend, valmistada näidendit tutvustav plakat ning välja valida ja lavastada näidendist üks stseen, milles osaleksid kõik õpilased. Pärast tõsist ja tõhusat tööd, kõhud tühjad, ootasid meid sööklas pannkoogid maasikamoosiga ja kuum tee.

Õhtu läks edasi gruppide loomingu esitlemise ja vaatamisega. Kõigepealt tutvustati plakateid ning seejärel esineti näidenditega. Nalja ja naeru pakkus see nii esinejatele endale kui ka publikule. Keskööl saabus üllatuskülastaja Kristjan Lüüs. Kõigile tuntud noor näitleja rääkis natuke endast, näitas meile mõned harjutused näolihaste treeninguks ja lõpuks valis laste plakatite järgi välja kaks etendust, mida uuesti vaadata. Kristjan jäi meie juurde peaaegu kuni uneajani. Öörahu aga saabus alles kell neli ning meil oli selle saabumiseni veel tegevusi plaanis. *Kahooti* viktoriini teemaks, mille muidugi võitis Kristjan Lüüs, oli draama ja näitekirjandus. Järgnes paljude laste oodatud tegevus – pime-orienteerumine –, mille käigus oli võimalik joosta pimedas koolimajas, leida ja lahendada ülesandeid. Kõige viimasena tuli lavastada luuletus. Öörahu saabumiseni oli võimalik vaadata filmitud lavastust „Netis sündi-

nud”. Paljud uinusid juba vaatamise ajal, aga tulede kustudes saabus kohe vaikus ja kuulda oli vaid vaikset nohinat. Hommikul tänasime kõiki, kes kohale olid tulnud ja jagasime tänukirjad. Kella üheksaks oli öö läbi ja koolimaja puhas.

Tagasiside üritusele oli igati positiivne. Ära minnes kõlasid laused: „Nii äge!”, „Võimas!”, „Järgmisel aastal tuleme jälle!” Meile endale oli see väga hea kogemus ja suur oli rõõm kordaläinud üritusest.

Saale-Liisbet Tõrv ja Eleen Asten

Türi põhikooli 8. c klassist

NUKITSA KONKURSS LÖPPES!

7. aprillil kuulutas Eesti Lastekirjanduse Keskus välja 14. Nukitsa konkursi võitjad. Häälteusest võttis osa 6396 kuni 16-aastast last. Kirjanikest pälvis esikoha **Ilmar Tomusk**. Teise auhinna sai **Mika Keränen** ja kolmanda koha võitis **Priit Põhjala**. Kunstnikest oli parim **Hillar Mets**. Teise koha saavutas **Marja-Liisa Plats** ja kolmanda auhinna sai **Brit Samoson**.

„Simm Nööp ja vedurijuht Luukas“.

SUVI JUBA PAISTAB!

Kuna maikuus kulub koolilastel suurem osa energiast kooliaasta lõpetamiseks vajalikele pingutustele, siis on ka kinokavas nooremale vaatajale tavalisest võib-olla veidi vähem valikuid. Mõned nopped siiski, ilma et Sind, hea lugeja, liiga pikalt koolitükkidest eemal hoiaks.

Esmalt hoogne **kogupereseiklus „Simm Nööp ja vedurijuht Luukas“**, eesti keelde dubleeritud mängufilm, mille aluseks Michael Ende kümnetesse keeltesse tõlgitud seiklusromaan. Loo nimitegelased, paljunäinud vedurijuht Luukas ja ettevõtlik poisiklutt Simm Nööp elavad Rahumaa saarel, mille valitsejaks on Alfons Kolmveerand-Kaheteistkümnes. Simm, kes pudeliski paigal ei püsi, tunneb saart enda ümber liiga pisikesena ning otsustab minna laia maailma vaatama. Tema parim sõber ei saa lasta tal üksinda seiklustest rõõmu tunda ja nii nad teele asuvadki. Ees ootavad kohtumised vangistatud printsessi, „näivhiiglase“, meisterkoka, kolmeteistkümne röövli ja loheproua Närihambaga. Kusjuures kõik need kummalised olen- did räägivad sulaselges eesti keeles!

Sama lugu on populaarse telesarja „**Naerupallid**“ alusel valminud koomilise joonisfilmiga „**Naerupallid. Déjà vu**“. Naerupall Mõll otsutab korraldada oma sõbrale kordumatu sünnipäevapeo ning pöördub selleks salapärasesse reisibüroosse Déjà Vu, mis korraldab ebatavalisi reise läbi aja. Paraku ei pea ta aga kinni kehtivatest reeglitest ja nii ei lase pahandused end pikalt oodata: sõbrad pillutatakse laiali erinevatesse

ajastutesse ning nende päästmiseks peab Mõll nüüd külastama üht ajastut teise järel, et seljatada ohtralt ohtusid ning oma semud tervena tagasi tuua.

41 aasta eest sattusid kinokülalastajad esmakordselt kaugesse-kaugesse galaktikasse, kus seiklesid sellised tegelased nagu printsess Leia, Luke Skywalker, Han Solo ja Chebacca. Kahe viimase nooruspõlvest jutustabki uhiuus tormakas seiklus „**Solo: Tähesõdade lugu**“. Selles filmis saab näha, kuidas need kaks esmakordselt kohtusid ning kui kivine oli tee nende eluaegse sõpruse algusaegadel. Siin on salapärane kaunitar, ohtlik mängur, kardetud allmaailma boss ning üks uljas lindprii, kelle käe all kasvab Han Solost just see legendaarne kosmosekauboi ja salakaubavedaja, kellena kogu maa-

ilm teda tunneb. Peatselt algav suvi toob endaga kaasa suured dinosaurused filmis „Jurassic World: Langenud kuningriik“. Aga sellest ja paljust muust juba järgmises numbris. Kohtumiseni kinos!

Kinokuju

Nimi: Marleen Lutter
 Vanus: 15
 Kool/klass: Tallinna Nõmme
 gümnaasium 8. klass

UNISTUSED TULEB TÄIDE VIIA!

• **Palun räägi oma hobist!**

Tegelen võistlustantsuga alates neljandast eluaastast. Minu treeneriteks on Liis End, Aleksander Makarov ja Katrin End. Trennid toimuvad iga päev. Pärast kooli sõidan trenni ja koju tagasi jõuan umbes kell üheksa õhtul. Kuna trennid toimuvad Pirital, aga kool ja kodu on Nõmmel, siis ema ja isa on mulle toeks – tulevad kooli ja trenni vastu. Vahel jõuan autos natuke õppida, vahel puhkan või isegi magan, kuni trenni sõidame. Nädalavahetustel on meil tavaliselt võistlused. Need toimuvad nii Eestis kui ka välismaal. Minu partneriks on Leho Holm, kellega oleme koos tantsinud üheksa aastat. Suvel on meil spordilaager, kus lisaks tantsimisele saame veel palju põnevat teha.

• **Mis sulle tantsimise juures kõige enam meeldib?**

Mulle meeldib tantsida ja samuti meeldivad trennikaaslased, kellest on saanud minu sõbrad. Meie ühised võistlustel käimised on väga lahedad, eriti siis, kui sõidame klubi bussiga ja vanemaid pole kaasas.

• **Kus sa sellega tegeled?**

Olen kõik aastad tantsinud DC LEEVIs.

• **Kes on sinu eeskujud?**

Minu eeskujuks tantsumaailmas on Yulia Zagoruychenko ja Dominika Bergmannova.

• **Oled sa pidanud seoses tantsimisega muust loobuma?**

Paraku on mul treeningute tõttu väga vähe vaba aega. Mõnikord tahaks olla lihtsalt kodus või sõpradega koos aega veeta.

• **Millised on olnud sinu saavutused?**

Oleme olnud partneriga näiteks kolmekordsed Eesti meistrid, Inglismaa ühe tuntuma tantsuvõistluse, mida on korraldatud üle 60 korra – International Championships – laste standardtantsude võitjad 2013. aastal. Meie saavutuseks on veel Saksamaa Lahtiste Meistrivõistluste standardtantsude Juunior 1 vanuserühma 4. koht 2015. aastal. Olime Blackpool Juunioride tantsufestivali alla 14aastaste grupi standardtantsude ja ka Ladina-Ameerika tantsude finalistid 2016, Läti, Leedu ja Slovakkia lahtiste meistrivõistluste standardtantsude võitjad 2015, Itaalia lahtiste meistrivõistluste võitjad standardtantsudes ja kümnes tantsus ning Põhjamaade meistrivõistluste finalistid standard- ja Ladina-Ameerika tantsudes 2015, 2016, 2017.

• **Milliseid hobisid sul veel on?**

Otseselt muudeks hobideks mul aega ei ole. Võimalusel käin ka natuke abiks Von Glehni teatris ja suviti ratsutamas.

• **Kelleks sa saada tahad?**

Arvan, et tegelen selle spordialaga ka tulevikus. Kui saan vanemaks, siis tahan lisaks õpingutele teha kindlasti ka treeneritööd.

• **Mida ütled lõpetuseks?**

Luba endale, et ükskõik kui raske ka ei ole, viid sa oma unistused täide!
 Marleeniga vestles **Anna-Maria Uulma**

Kahekümnekesi klaveri kallal

Bosnia pealinna Sarajevo rahvusraamatukogus püstitati selle aasta alguses omapärane muusikarekord: 18 üheksa- kuni viieteiskümneaastast noort pianisti koos kahe

muusikaõpetajaga kasutasid kõik koos ühteainukest klaverit, mängides marss-gavotti, mille autoriks on prantsuse helilooja Albert Lavignac. Selleks uhkeks etteasteks valmistuti tervelt kolm kuud. Kuigi kõik noored olid klaveriga vanad tuttavad, polnud neil kerge mängida, sest käed kippusid klaviatuuril segi minema ning selleks, et oma saavutusega Guinnessi rekordite raamatusse jõuda, tuli esineda vähemalt viis minutit järjepannu. Olgu öeldud, et muusikapala seadis üks õpetajatest kaheksale käele ning kõik noored pianistid mängisid ainult ühe käega. Noorte tubli töö kandis vilja – saigi purustatud senine rekord, mille püstitas 2014. aasta oktoobris 18 itaallasest noorukit.

Õhuline Pokemoni tegelane

Vahel võib pidustuste ajal kohata nii saalides kui ka tänavatel inimesi, kes oskavad täispuhutud õhupallidest kiiresti ja osavasti meisterdada koeri, kasse, lennukuid, mõõku ja muid

kujusid. Inglasele Tom Kentile meeldisid sellised õhupallivigurid juba väikesest peast ning ta hakkas meistrite eeskujul oma käteosavust treenima. Pikapeale vilumus kasvas ja Tom hakkas esinema lastepidudel, pannes kokku nii printsesse kui koletisi ja teisi muinasjututegelasi. Tema lemmikuks oli aga lapsest peale Pokemoni mängude Pikachu. Ning 2018. aastal kanti Tom Kent Guinnessi rekordite raamatusse kui maailma suurima õhupallidest valmistatud kostüümi autor. Uhke kostüüm on mõeldud korvpallurikasvuga inimesele: selle pikkus on 262 cm ja laius 159 cm. Pikachu ülikonna valmistamisele kulutas Tom 10 kuud. Rekordikostüüm koosneb kolmesaja viiekümnest kollasest, punasest ja mustast õhupallikesest.

SIIT JA SEALT

Üksipäini ümber ilma

Prantslane Francois Gabart püstitas mullu detsembris uue maailmarekordi: uhkes üksinduses sooritas ta oma purjekal ümbermaailmareisi, milleks kulus tal 42 päeva, 16 tundi, 40 minutit ja 35 sekundit, purustades eelmise rekordi, mille omanik oli ta kaasmaalane Thomas Coville. Gabart'i ümberilmareis kestis Coville'i omast tervelt 6 päeva vähem!

Isevärki rekord

Filmides juhtub teadagi nii mõndagi. Inglise kinoajakirjanikud uurisid, keda filminäitlejatest on ekraanil kõige rohkem mõrvatud. Selgus, et selle süнге rekordi saavutas John Hurt (1940 – 2017), keda meiegi kinosõbrad

Potteri-filmidest mäletavad. Oma karjääri jooksul tapeti Hurti kinoekraanidel tervelt 47 korral, seejuures loomuliku surma läbi lahkus ta vaid seitsmes filmis.

Kuldne Oscar

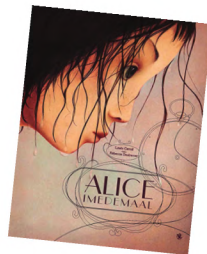

Maailma kõige efektsemaks ja hinnatumaks filmiauhinnaks peetakse Ameerika Ühendriikides igal aastal jagatavat Oscareid, millega Filmiakadeemia tunnustab alates 1929. aastast parimaid filmiloojaid ja -näitlejaid. Kõige rohkem Oscareid – tervelt 11 – on saanud filmid „Ben Hur“ (1959), „Titanic“ (1997) ja „Sõrmuste isand: Kuninga tagasitulek“ (2003). Kuid kogu „Sõrmuste isanda“ saaga on pärvinud ühtekokku 17 Oscarit.

Alice uues ja ilusas kuues

Lewis Carrolli raamat „**Alice Imedemaal**” ilmus esmakordselt aastal 1865 ning seda on oma lemmikraamatuks pidanud mitme põlvkonna lapsed. Raamatu ainetel on vändatud filme ning tema kohta on kirjutatud väga palju teaduslikke uurimusigi. Lugu väikesest tragist Alice'ist on paelunud ka mitmeid kunstnikke. Alice, kes Valget Küülikut jälitades satub Küülikuurgu, kust algab tee imedemaale, kohtub seal ju eriskummaliste tegelastega, keda on lust joonistada! Kirjastus **Draakon & Kuu** andis äsja välja imekauni kinkeraamatu, mille lummmavate piltide autoriks on prantsuse kunstnik **Rebecca Dautremer**. Uue Alice-raamatu tõlkisid **Mari Klein** ja **Leelo Märjamaa**.

Perekond Julgel on, muide, oma saladus, mille võib lugeja teada saada kohe, kui avab raamatu leheküljelt 46, kuid soovitame siiski jutt lõpuni lugeda, sest kes see siis naerda ei taha? Isegi hüüanid ju tahavad!

Uks ennemuistsete juttude maailma

Friedrich Reinhold Kreutzwaldi poolt kirja pandud eesti muinasjuttude kogumik „**Eesti rahva ennemuistsed jutud**” on väärt raamat, mis pärineb ajast, mil täiskasvanud lugesid muinaslugusid vaata et rohkemgi kui lapsed. Esimaks esmakordselt ilmusid need muinaslood juba aastal 1866, sinu vanavanematel oli aga rõõm neid lugeda juba ka Günter Reindorffi illustatsioonidega kopsakast raamatust. Et saaksid kõigepealt teha tutvust mõnega neist juttudest, selleks pani kirjastus **Tammerraamat** nüüd kokku väikese valiku sellest mahukast teosest.

Raamatu illustreerimiseks on kasutatud **Günther Reindorffi** vinjette Eesti Kunstmuuseumi kogust.

Väikestele koerasõpradele

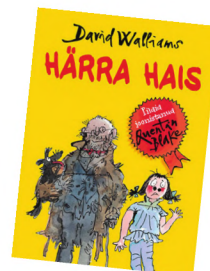
Kevad on käes ja küllap on sul nüüd rohkem aega väikeõele või -vennale raamatute ettelugemiseks.

Neile, kes peavad lugu koertest, valmistab kindlasti rõõmu kirjastuse **Tammerraamat** välja antud „**Saba**”, mille tegid kahekesi kirjanik **Leelo Tungal** ja kunstnik **Reet Rea-Smyth**. Raamat jutustab varjupaigas elavast kutsikast, kellele valmistab muret ta erakordselt pikk saba. Kuidas pikasabalise kutsa elu kulgeb, sellest loe juba raamatust.

Härra Hais ja väike Chloe

David Walliams on Inglismaal tuntud nii koomiku, näitleja kui ka menuka lastekirjanikuna. Tema teoseid on tõlgitud 46 keelde – meie rõõmuks ka eesti keelde. „Gängstamm”, „Hirmus õudne hambaarst”, „Jube tädi” – juba pealkirjadest võib aru saada, et tegu on üsnagi musta huumori maile kalduvate juttudega. Kellel puudub huumorimeel, neil võib ka Walliamsi äsja eesti keelde jõudnud „**Härra Hais**” juuksed püsti ajada.

Härra Hais on nimelt veider kuju, kes vahetpidamata haiseb ja haisutab. Ühel päeval ilmus ta pargipingile, kuhu otsustas koos oma koera HertsoGINNaga elutsema jääda. Kuid lisaks HertsoGINNale tunneb härra Haisu vastu huvi ka väike tüdruk Chloe, kes otsustab härra Haisuga juttu teha, ning õige pea hakkab juhtuma kummalisi sündmusi. „Härra Haisu” illustreeris tuntud kunstnik **Quentin Blake** ning andis välja kirjastus **Tänapäev**.

Perekond Julge suur saladus

Inglise kirjaniku **Julian Clary** jutustus „**Perekond Julged**” sobib lugemiseks vist küll igas vanuses raamatusebrale, kellel on huumorisoon olemas. Raamat pajatab ühest pealtnäha tavalisest perekonnast, kes elab tavalises majas tavalisel tänaval, kuid tegelikult on kõik selle pere liikmed justkui veidike imelikud. Nii mõneski mõttes meenutavad Julged hüüäne, kes (vähemasti kirjaniku meelest) on ainsad loomad, kes oskavad inimeste kombel naerda.

EMBLEEMID NENDE KANDJAD JA TÄHENDUSED

KAITSELIIT
100
1918 - 2018

KOGU LUGU

Markus Saksatamm

Kolmes viimases numbris oleme tutvustanud Kaitseliidu ja selle juurde kuuluvate noorteorganisatsioonide embleeme. Käesoleva artikliga lõpetame selle teema, ent kuna tänavu tähistab Kaitseliit oma 100. aastapäeva (palju õnne veel kord!) ning oodata on uusi embleeme, siis räägime ka neist tulevikus kindlasti.

LÄÄNE MALEVA HAAPSALU MALEVÕRK. Embleemil olev päikesekaar sümboliseerib igavest liikumist. Muinaslaeva draakonipäine vöörikuju aga viitab läänlastele kui põliste meresõitjatele ja räägib nende mehisusest ning võitlustahet. Embleemi idee autor on Mehis Born, teostus: Priit Herodes. (Pildil olev embleem on pärit malevkonna pealiku Madis Minteli vormikilt – aitäh, Madis!)

PÄRNUMAA MALEVA SOON-TAGANA MALEVÕRK. Esimese rühma nimi on Koll. Vägev värk, kas pole? Embleemil ongi kujutatud stiliseeritud kolli. Embleemi autor on Magnus Arge.

LÄÄNE MALEVA HIIMUMAA MALEVÕRK. Kõpu tuletorn tähistab üksuse kodusaad, ristatud mõõgad aga valmisolekut seda kaitsta. Taustal veiklevad virmalised viitavad Eestile kui põhjamaale. Embleemi kujundus on malevkonna võitlejate ühislooming – hiidlased on igas asjas tasemel!

PÄRNUMAA MALEVA KORBE MALEVÕRK. Tammelehed tähistavad tugevust, väärikust ja edu. Lehtede arv märgib malevkonna vastutusala olevaid valdu. Mõök ja ümmarguse kilbi kujuline medaljon sümboliseerivad Korbe muinaskihelkonna järgi nimetatud üksuse võitlejate muistseid esivanemaid väärikit kaitsetahet ja -valmidust. Embleemi autor on Priit Herodes.

LÄÄNE MALEVA LIHULA ÜKSIKK. Embleemil on kujutatud Lihula kindluse müüri, mis on üks tuntumaid Lõuna-Läänemaa sümboleid. Vasakpoolses sektoris on kolm viljapead väljendavad töökust ja loodusearmastust. Parempoolses osas nähtav soomustatud käsi mõõga räägib soovist kaitsta oma kodukoha turvalisust ja vabadust. E-täht sellel viitab läänlaste poolt peetud võitlustele erinevate vaenlastega. Vapikilbi alumises sektoris asetsev viikinglaev väljendab piirkonna tugevat seotust merega.

JÄRVA MALEVA TÜRİ MALEVÕRK. Embleemil on kujutatud Kalevipoega, kes atra juhib, mõök vöö – kui vaenlane kodumaad ähvardab, saab põlluharijast vapper sõjamees. Embleemi kujundus pärineb malevkonna lipult, mille loojaks oli maalikunstnik Johannes Võerahansu (1902 – 1980).

RAPLA MALEVA LAHINGUKOMPAANI. Embleem on kaasaegselt versioon omaaegse Relvastatud Võitluse Liidu* sümboolikast ning tähistab ajaloolist sidet Raplamaal tegutsenud metsavendade üksustega. Pealuu räägib valmisolekust ohverdada elu isamaa kaitseks. Ladinakeelne Pro Patria tähendabki tõlkes „Isamaa eest“. Valged kolmnurgad sümboliseerivad metsast maastiku, kus jalaväelased sõdivad. Kompas (ilmakaar) aga on õigluse sümboliks.

*Relvastatud Võitluse Liit oli 1946. a. loodud kogu Eestit hõlmav metsavendade organisatsioon, mis võitles nõukogude okupatsiooni vastu.

TALLINNA MALEVA RANNIKUKAITSE ÜSIKKOMPAANII embleemil olev ankur viitab kompanii tegevusvaldkonnale, mõök aga kaitsetahtele. Langevarju kupli moodustavad tiivad räägivad kiirusest ja valmisolekust viivitamatult reageerida mistahes ohule.

TALLINNA MALEVA IDA ÜSIKKOMPAANII sidemeeste embleemi päises on Idarist, mille südamikus sideväe initsiaaliga kilpi hoidev Põhjaketkas. Soomuskindas rusikas tähistab kindlameelsust ja jõudu, välgunooled aga siderelvaliiki. Embleemi autoriks on Indrek Eiche.

Soomusauto „Estonia” koopia.

Kaitseliidul on mitmeid vahvaid ettevõtmisi! Näiteks ehitati liidu tellimusel ja Margus Sinimetsa eestvõtmisel ajaloolise soomusauto „Estonia” koopia, mis on nii tõetruu, et sellele paigaldatud relvamulaazidega on võimalik ka pauku teha. 23. juunil Tallinna lauluväljakul toimival Võidupüha paraadil võib seda vinget masinat taas näha. Minge kindlasti vaatama!

Kes aga tahab meie kunagisest soomustehnikast rohkem teada, sellel soovitan lugeda Mati Õuna raamatut „Eesti Wabariigi soomusvägi 1918 – 1941”. Juba nimed olid meie sõjamasinatel ägedad: näiteks tankid „Uku” ja „Päalik”, soomustatud veokid „Sorts” ja „Puuk”, soomusrongide suurtükivagunid „Onu Tom”, „Sepp Villu”, „Tont”, „Rummu Jüri” ning muidugi ka soomusautod „Wibuane”, „Pisuhänd”, „Kotkasilm”, „Erilane”, „Vanapagan” jt.

Pildil soomusauto „Estonia” 1919. a. Narvas.

Soomusauto „Estonia” paberist mudel. Proovi järele teha, kui julged!

Muide, soomusauto „Estonia” paberist maketi võid ka sina valmis meisterdada. Ja jälle tuleb mainida Kaitseliitu, mille 100. aastapäeva auks üllitas kirjastus Otto Wilhelm väärt raamatu „Paberist sõjamasinate paraad”, autoriks Ivar Jõesaar. Lisaks kõnealusele autole tehakse juttu veel kaheksast meie kaitsejõudude sõjamasinast, nii minevikust kui tänapäevast, mille huvilised saavad välja lõigata, mudeliks voltida ning kokku kleepida. Vahva töö, mida saab kogu perega ette võtta!

VÄIKESTE AUTODE SUUR SÜNNIPÄEV

50

HotWheels™

Pole vist ainsatki last, kes ei oleks käes hoidnud Hot Wheelsi autot! Nendest lastest, kes korraldasid „Kuumade Rehvide“ sarja esimeste mudelitega oma mängulaual või vaibal võidusõite, on nüüdseks juba saanud vanaisad-vanaemad: Hot Wheels tähistab nimelt tänavu oma 50. juubelit.

Hot Wheelsi mudelautode valmistamise idee tekkis Elliot Handleril, kelle abikaasa Ruth Handleri loodud Barbie oli saanud tüdrukute seas nii kiiresti populaarseks, et Elliot soovis ka poistele pakkuda midagi niisama vahvat. 1968. aastal valmistati 16 erinevat Hot Wheelsi automudelit, millest hakkasid nii lapsed kui ka kollektsionäärid kohe lugu pidama.

Huvi nende masinate vastu on ajapikku aina kasvanud: igal aastal leiutatakse nüüd 400 uut erinevat automudelit ning igal nädalal valmib tervelt 10 miljonit väikeautot.

Tartu Mänguasjamuuseum tähistab Hot Wheelsi juubelit suure juubelinäitusega, kus võib imetleda enam kui 500 eri aegadest pärit mudelautot. Mõnede autodega saab seal ka mängida ning erinevaid sõiduradu katsetada.

Aga missuguse Hot Wheelsi automudeli valmistaksid Sina, hea lugeja?

*Pane oma ideed paberile ja saada toimetusele enne **5. juunit 2018!** Parimatele auhindad Hot Wheelsi maaletoojalt Rimonnelt!*

rimonne.ee/hotwheels

ÜKS LEHEKUU ILUSAMAID PÄEVI

Mais ehk lehekuul on kevad juba võimul nii maal kui ka linnas, nii metsades, põldudel kui ka aedades: puud ja põõsad hakkavad haljendama, lilled õitsema ning meie maale tagasi saabunud rändlinnud kiidavad lauluga kevadet ja kodupaika.

Maikuu üks ilusamaid päevi on kahtlemata **emadepäev**. On ikka ilmatu tore, kui emad ja vanaemad saavad selle kauni päeva veeta koos laste ja lastelastega. Eks see, kui lapsed neid meeles peavad, ole emadele suurimaks kingituseks.

Kuid küllap on Sul plaanis ema üllatada ka väikese kingitusega – eriti tore on muidugi see, kui Sul on aega ja tahtmist midagi oma kätega meisterdada.

Kui see pole just suur saladus, siis **joonista ja kirjuta meile emale valmistatud kingitusest, mis läks Sul eriti hästi kordal!**

Ootame joonistusi ja kirjatükke toimetusse enne

5. juunit 2018. Parimatele auhindadeks pusled Insplay'lt!
Neid on kindlasti eriti vahva kokku panna just koos emaga!
Heida vahel pilk ka Insplay veebipoodi: www.insplay.ee

